
Principis del procés civil

PID_00266484

Josep Gràcia Casamitjana
Milagros Orozco Hermoso

Temps mínim de dedicació recomanat: 4 hores

Universitat
Oberta
de Catalunya

Josep Gràcia Casamitjana

Professor de Dret internacional privat de la Universitat Autònoma de Barcelona i advocat.

Milagros Orozco Hermoso

Professora associada a l'Àrea de Dret Internacional Privat de la Universitat Autònoma de Barcelona i advocada.

La revisió d'aquest recurs d'aprenentatge UOC ha estat coordinada per la professora: Consuelo Ruiz (2019)

Quarta edició: setembre 2019

Autoria: Josep Gràcia Casamitjana, Milagros Orozco Hermoso

Llicència CC BY-NC-ND d'aquesta edició, FUOC, 2019

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Realització editorial: FUOC

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

1. Principis del procés civil.....	5
1.1. Caràcter més que inspirador de l'article 24 CE	5
1.2. Principi dispositiu	6
1.3. Principi d'audiència i contradicció	6
1.4. Principi d'impuls processal d'ofici i de preclusió	6
1.5. Principis d'oralitat i immediació	7
1.6. Principis de conservació d'actuacions i d'economia processal ...	8
2. Els actes processals.....	9
2.1. Les actuacions judicials	9
2.1.1. Requisits de forma	9
2.1.2. Requisits de lloc	13
2.1.3. Requisits de temps	13
2.2. Actes de comunicació judicial	18
2.2.1. Actes de comunicació de l'òrgan jurisdiccional	18
2.2.2. Actes de comunicació de les parts: la presentació d'escrits i documents i el seu trasllat	22
2.3. Les resolucions judicials	23
2.3.1. Classes	23
2.3.2. La invariabilitat de les resolucions judicials. Correcció, aclariment i complement de les resolucions	24
2.4. Ineficàcia i irregularitat dels actes processals	27
2.4.1. Nul·litat dels actes processals	27
2.4.2. Esmena i conservació dels actes processals	28
3. Les parts en el procés civil.....	30
3.1. Capacitat per a ser part i capacitat processal	30
3.1.1. Capacitat i compareixença en judici. Supòsits	30
3.1.2. Tractament processal	32
3.2. Legitimació	33
3.2.1. Tractament processal	35
3.3. La pluralitat de parts: el litisconsorci	35
3.3.1. Litisconsorci voluntari i litisconsorci necessari	35
3.3.2. Tractament processal	37
3.4. Intervenció de tercers en el procés	37
3.4.1. Intervenció de subjectes originàriament no demandants ni demandats	38
3.4.2. Intervenció provocada	38
3.5. Successió processal	39
3.5.1. Successió processal per mort	39

3.5.2. Successió processal per transmissió de l'objecte litigiós	40
3.5.3. Successió processal en casos d'intervenció provocada ..	40
3.6. Representació processal i defensa tècnica	40
3.6.1. Representació per procurador dels tribunals	41
3.6.2. Defensa per advocat	43
3.7. El dret a l'assistència jurídica gratuïta	45
3.7.1. Beneficiaris del dret	46
3.7.2. Contingut del dret	46
3.7.3. Sol·licitud i reconeixement del dret	46
3.7.4. Reintegrament de les costes processals	47
3.8. Les taxes i els dipòsits judicials	48
3.8.1. Àmbit estatal	48
3.8.2. Àmbit territorial de Catalunya	49
Exercicis d'autoavaluació	51
Solucionari	55

1. Principis del procés civil

Josep Gràcia Casamitjana

Pot sobtar que en uns materials que pretenen ser absolutament pràctics es dediqui un epígraf a tractar els **principis del procés civil**. El cert és que un bon coneixement i domini dels principis que governen el procés civil és fonamental, sobretot en situacions en què la immediatesa i l'oralitat obliguen al lletrat a pronunciar-se sense poder preparar un discurs articulat previ.

Observació

La llista i la nomenclatura de principis que es tracten en aquest apartat no tenen cap pretensió doctrinal.

1.1. Caràcter més que inspirador de l'article 24 CE

Article 24 de la Constitució espanyola

“1. Todas las personas tienen derecho a obtener la tutela efectiva de los jueces y tribunales en el ejercicio de sus derechos e intereses legítimos, sin que, en ningún caso, pueda producirse indefensión.

2. Asimismo, todos tienen derecho al Juez ordinario predeterminado por la Ley, a la defensa y a la asistencia de letrado, a ser informados de la acusación formulada contra ellos, a un proceso público sin dilaciones indebidas y con todas las garantías, a utilizar los medios de prueba pertinentes para su defensa, a no declarar contra sí mismos, a no confesarse culpables y a la presunción de inocencia.

La Ley regulará los casos en que, por razón de parentesco o de secreto profesional, no se estará obligado a declarar sobre hechos presuntamente delictivos.”

Podríem pensar que la pràctica processal civil diària viu desconnectada de l'article 24 CE. Res més lluny de la realitat. Una de les primeres coses que aprèn un advocat novell, segurament per mimetisme amb com actuen els advocats amb més experiència, és a incorporar en la seva dialèctica a les estrades expressions similars a “[...] i això causa **indefensió** contrària a l'article 24 CE”.

Així doncs, l'**article 24 CE**, sobretot l'apartat primer, és d'aplicació directa i immediata en la pràctica diària del procés civil, sens perjudici de considerar-lo també norma programàtica i inspiradora de la resta de normes que governen el procés civil, i cànon bàsic de la seva interpretació.

1.2. Principi dispositiu

Són les parts les que disposen de l'objecte del procés. A elles els corresponen les facultats d'iniciar, renunciar, desistir i transigir en l'acció exercida, i també la d'aportar els fets que la configuren i proposar els mitjans de prova que creguin oportuns (article 19.1 LECiv).

Exemple

D'acord amb l'article 428.1 LEC, són les parts les que han de fixar quin són els fets objecte de controvèrsia en el plet. Si les parts estan d'acord sobre una determinada circumstància fàctica, per exemple que el conductor del vehicle era la persona X o que el contracte es va subscriure en el lloc A, el principi dispositiu veda que el jutge pugui alterar la consideració dels fets esmentats, per molt que la realitat sigui que el conductor del vehicle era la persona Y o que el contracte es va celebrar a la plaça B.

El principi d'aportació de part o justícia rogada, en l'expressió utilitzada per l'article 216 LECiv, és una manifestació o concreció del principi dispositiu.

1.3. Principi d'audiència i contradicció

Derivat del caràcter públic en què s'administra la justícia, el **principi de contradicció** determina el ple dret de les parts d'accés a totes les fases del procés civil, i a ser degudament informades de les resolucions que es vagin emetent.

Exemple

En cas que una part processal no hagi estat degudament informada de la pràctica de la prova de reconeixement judicial, i aquesta prova és practiqui sense la seva intervenció, malgrat que l'article 354.2 LEC s'expressa en termes potestatius, el fet d'haver privat una de les parts de la possibilitat d'efectuar al·legacions durant la realització de la dita diligència de prova, agreujat, si escau, pel fet que l'altra part n'hagi pogut fer, podria provocar la nul·litat de l'actuació judicial.

1.4. Principi d'impuls processal d'ofici i de preclusió

Correspon a l'òrgan judicial el control de les fases i terminis que marquen el procediment; per aquest motiu, anirà dictant les oportunes **resolucions d'impuls processal**.

Exemple

L'article 414.1 LEC estableix que, un cop contestada la demanda o reconvecció, o transcorregut el termini per a fer-ho, el lletrat de l'administració de justícia, en un acte d'impuls processal d'ofici, ha de convocar les parts a una audiència.

Aquest principi conviu amb el de **preclusió**. Des de la perspectiva de l'advocat, el procediment civil és una concatenació de terminis processals dictats per l'òrgan judicial. Cada fase processal es preveu per a realitzar una determinada tipologia de tràmits (presentar al·legacions, proposar prova...). Un cop finalitzada la fase, queda també preclusa l'oportunitat de realització posterior del tràmit previst.

Límits al principi dispositiu

Aquest principi no manté un caràcter absolut, i menys en els processos civils on es manifesten interessos públics (vegeu, per exemple, articles 748 i seg. LEC, en què es regulen els processos especials relatius a capacitat, filiació, matrimoni i menors); ara bé, malgrat els seus límits, és el principi més important en el procediment civil.

Igualtat d'armes processals

Com a complement del principi de contradicció, trobem el **principi d'igualtat d'armes processals**, ja que no solament cal que hi hagi contradicció, sinó que aquesta s'apliqui amb igualtat d'armes.

Jurisprudència

L'article 400 LEC estableix la norma general de preclusió de fets i fonaments de dret, amb el principi de requerir les parts perquè al·leguin, a la primera oportunitat que disposin a aquest efecte, els fets i fonaments de dret en què fonamenten les seves pretensions, amb la sanció, en cas que no ho facin, de no poder-ho al·legar en un judici posterior:

“Esta sala, en sentencias núm. 671/2014, de 19 noviembre, y 189/2011, de 30 marzo, entre otras, resume así los requisitos de aplicación respecto del supuesto previsto en el artículo 400.2 LEC: «Como se ha dicho, el artículo 400 persigue que el actor haga valer en el proceso todas las causas de pedir de la pretensión deducida. Por ello, el complejo supuesto que condiciona la aplicación de la sanción que el mismo establece se integra (a) por la realidad de dos demandas –sentencia 452/2010, de 7 de octubre–; (b) por ser diferentes las causas de pedir alegadas en ellas, lo que puede deberse tanto a que lo sean sus elementos fácticos –‘diferentes hechos’–, como normativos –‘distintos fundamentos o títulos jurídicos’–; (c) por haber podido ser alegada en la primera demanda la causa de pedir, en cualquiera de los aspectos de su doble vertiente, que fue reservada para el proceso ulterior –‘resulten conocidos o puedan invocarse’–; y (d) por haberse pedido lo mismo en las dos demandas». La más reciente núm. 515/2016, de 21 julio, dice: «Así la ley establece una verdadera preclusión en la alegación de hechos y fundamentos jurídicos que apoyan la acción, pero en forma alguna determina el objeto de la pretensión sobre la que ha de decidir exclusivamente el demandante. Extiende por ello la cosa juzgada material a todas las posibles ‘causas de pedir’ con que pudiera contar el demandante en el momento de formular su demanda pero únicamente respecto de la concreta pretensión que formula»”.

Sentència del Tribunal Suprem, sala civil, de 13 de desembre de 2017.

1.5. Principis d'oralitat i immediació

Només amb perspectiva història s'entén la transcendència que va tenir la LEC 2000 en l'aposta per l'**oralitat en el procediment civil**. Òbviament, en el procés ordinari, la fase inicial en què les parts formulen les seves al·legacions (demanda, contestació...) es realitza per escrit, com la immensa majoria d'altres tràmits processals; però el nucli dels actes processals d'un procediment ordinari, l'audiència prèvia i el judici es realitzen presidits pel **principi d'oralitat**.

El **principi d'immediació** postula la necessitat que les diligències processals es realitzin en presència directa del jutgador, i l'aplicació d'aquest principi és especialment intensa pel que fa a les diligències de prova que es practiquin durant el judici, ja que, d'acord amb els articles 137 i 200 LEC, únicament el jutge davant el qual s'ha practicat la prova durant el judici és el que pot emetre resolució sobre l'assumpte.

Instructa

El nou redactat de l'article 429.1 LEC (Llei 42/2015) ha legalitzat la praxis que existia fins al moment de presentar un document (instructa) en les audiències prèvies dels judicis ordinaris en què es recollia de forma escrita els detalls de la proposició de prova de les parts. Ara, la presentació de la instructa esdevé obligatòria, sense eliminar el fet que els lletrats hagin de fer una exposició oral de la seva proposició de prova.

Jurisprudència

“Es decir, la vista en que tenga lugar la celebración y desarrollo del juicio (práctica de los medios de prueba propuestos y admitidos y evacuación de sus conclusiones por las partes litigantes) deben llevarse a cabo ante el Juez que conozca del asunto, que es el **único** legalmente habilitado para redactar y firmar la resolución que proceda, lo que no es sino consecuencia y garantía de la observancia del principio de inmediación establecido en el transcrito artículo 137, de forma que si ello no es posible por cualquiera de las causas enunciadas, el remedio procesal es claro e insoslayable, **se deberá celebrar nueva vista presidida por el Juez que sustituye al impedido**, [...]”

Sentència de l'Audiència Provincial de Madrid de 7 de desembre de 2010

1.6. Principis de conservació d'actuacions i d'economia processal

Per bé que les normes processals es preocupen, en essència, dels ritus i les formes (la LEC és coneix també com a *llei rituària*), aquestes formes es troben al servei de la **substància**. L'**economia processal** postula la necessitat d'evitar la reproducció d'actes processals viciats de deficiències formals no substantives en pro del seu manteniment. Des d'una altra perspectiva, el **principi de conservació de les actuacions** permet validar actes processals duts a terme mitjançant un ritus diferent del legalment establert, si resulta que aquest ritus diferent és més garantista.

L'expedient judicial electrònic

La Llei 18/2011, de 5 de juliol, reguladora de l'ús de les tecnologies de la informació i comunicació en l'Administració de justícia i normativa concordant impulsa la implantació de les tecnologies TIC en els procediments judicials. La paulatina transformació del format en què es recull l'expedient judicial (els autès), del paper al format electrònic, i els canvis en els canals de relació entre les oficines judicials i els advocats i procuradors (presentació telemàtica d'escrits, etc.) poden fer aflorar certs principis d'actuació adjectius (integritat, cronologia, autenticitat) que passin a integrar el conjunt de principis processals predicables als processos judicials.

2. Els actes processals

Milagros Orozco Hermoso

2.1. Les actuacions judicials

Sota la denominació d'**actuacions judicials** ens referim al conjunt d'actes que componen el procés, ja siguin actes processals de les parts, de l'òrgan judicial o, fins i tot, actes de tercers que es duen a terme en el marc d'un determinat procediment.

Tots aquests actes s'han de dur a terme respectant un seguit de requisits que estableix la llei. Aquests **requisits** es refereixen, essencialment, a la forma com s'han de materialitzar, al **lloc** de la seva realització, al **període** o **moment** en què s'han de dur a terme.

La progressiva introducció de les tecnologies de la informació i la comunicació, sobretot arran de la Llei 18/2011 de 5 de juliol, reguladora de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'Administració de justícia, i de la reforma de la LEC operada per la Llei 42/2015, de 5 d'octubre, fa que en la data actual ens hàgim de referir a un **procés o expedient judicial electrònic**, en què el suport paper adquireix un rol subsidiari. Aquest expedient judicial electrònic es forma i completa a través de les aportacions que hi fan els diferents intervinents (oficina judicial, fiscals, professionals de la justícia, parts, etc.). La prevalença de la tramitació electrònica ha suposat una profunda transformació de la mecànica processal tradicional. Lògicament, la major incidència d'aquestes reformes recau sobre la manera de dur a terme els actes processals.

Referència legal

Articles 179 a 185 i 229 i següents LOPJ, i 129 a 240 LEC.
Llei 18/2011, de 5 de juliol, reguladora de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'Administració de justícia.
Reial Decret 1065/2015, de 27 de novembre, sobre comunicacions electròniques en l'Administració de justícia en l'àmbit territorial del Ministeri de Justícia i pel qual es regula el sistema LexNET.

2.1.1. Requisits de forma

La implantació de l'expedient judicial electrònic fa que la primera referència obligada pel que fa a les qüestions formals sigui la relativa a la **prevalença de la tramitació electrònica** davant el format paper, tant pel que fa als actes de comunicació com a la presentació d'escrius i documents.

En relació amb els procediments iniciats a partir de l'1 de gener de 2016, tots els professionals de la justícia (en el sentit definit per l'article 2.b del Reial decret 1065/2015) i òrgans i oficines judicials i fiscals estan obligats a emprar els sistemes telemàtics existents a l'Administració de justícia per a la presentació d'escrits i documents, i la realització d'actes de comunicació processal. Des de l'1 de gener de 2017 i per als assumptes iniciats a partir d'aquesta data, també estan obligats a utilitzar mitjans electrònics altres col·lectius (com les persones jurídiques o les entitats sense personalitat jurídica, entre d'altres). Aquesta implantació es vehicula essencialment a través de l'ús de la signatura electrònica i del sistema d'intercanvi de comunicacions electròniques LexNET (regulat pel Reial decret 1065/2015 de 27 de novembre, que desenvolupa la Llei 18/2011 i deroga el Reial decret 84/2007, de 26 de gener).

LexNET és una plataforma d'intercanvi segur d'informació entre els òrgans judicials, i les persones i les entitats que operen en els procediments judicials. A l'article 13 del Reial decret 1065/2015, es defineix com un "mitjà de transmissió segur d'informació que mitjançant l'ús de tècniques criptogràfiques garanteix la presentació d'escrits i documents i la recepció d'actes de comunicació, les seves dates d'emissió, posa a disposició i recepció o accés al contingut dels mateixos", afegint també que "garanteix el contingut íntegre de les comunicacions i la identificació del remitent i destinatari de les mateixes mitjançant tècniques d'autenticació adequades". En les dotze comunitats autònomes (CA) amb competències transferides en matèria de justícia, LexNET funciona en connexió amb els diferents sistemes de gestió processal que puguin existir (com ara la plataforma *e-justícia.cat* en el cas de Catalunya, destinada a substituir progressivament l'eina Temis2 a les diferents seus judicials), i que s'han hagut d'adaptar –o estan en procés d'adaptació en alguns casos– al nou sistema.

Exemples

Els jutges, els magistrats, els lletrats de l'Administració de justícia, els fiscals, els metges forenses, i la resta de personal i equips tècnics de l'oficina judicial estan obligats a utilitzar els sistemes electrònics d'informació i comunicació per al desenvolupament de les seves activitats. Per tant, els expedients judicials es formaran i integraran d'acord amb el sistema LexNET i les altres eines telemàtiques de què disposi l'oficina judicial.

De la mateixa manera, els advocats, els procuradors, els advocats de l'Estat i els lletrats de les Corts Generals i assemblees legislatives i, en general, de les administracions públiques, així com els administradors concursals, també han de presentar els escrits i els documents, i rebre els actes de comunicació a través dels sistemes electrònics existents en l'Administració de justícia. Els professionals de la justícia empraràn a aquests efectes el sistema LexNET, complementats per les altres eines telemàtiques que corresponguin en funció de l'oficina judicial en qüestió (per exemple, *e-justícia.cat* a Catalunya). Les administracions públiques, les forces i cossos de seguretat de l'Estat o els serveis sanitaris han de comunicar-se igualment de forma telemàtica amb els òrgans judicials.

Les persones jurídiques (per exemple, les societats de capital, les cooperatives, les fundacions, etc.) i les entitats sense personalitat jurídica (les comunitats de propietaris, les comunitats de béns, les societats irregulars, etc.), així com aquelles persones que els representin, estan també obligades a comunicar-se amb l'Administració de justícia electrònicament. En aquests casos, les comunicacions i les presentacions d'escrits no es realitzaran directament a través de LexNET, sinó que es canalitzaran a través de la Seu Judicial Electrònica del Ministeri de Justícia, que al seu torn es basa en el Servei Compartit de Gestió de Notificacions Electròniques del Ministeri d'Hisenda (article 36 Llei 18/2011 i article 9 Reial decret 1065/2015). Aquest servei abasta però l'àmbit de les competències del Ministeri de Justícia; en les comunitats autònomes amb competències transferides en

Vies de comunicació electrònica

A banda de LexNET, plataforma adreçada essencialment als professionals de la justícia, la llei preveu també altres vies de comunicació electrònica amb els ciutadans, d'implantació encara incompleta i desigual a l'Estat espanyol (seu judicial electrònica, compareixença electrònica, direcció electrònica habilitada, etc.; vegeu articles 20 a 25 del Reial decret 1065/2015).

CA amb competències transferides en matèria de justícia

Cal tenir en compte que en les CA amb competències transferides en matèria de justícia poden existir algunes petites especialitats de funcionament de LexNET de conformitat amb els convenis i els protocols aplicables a cada territori.

Format electrònic

Estretament relacionada amb la forma electrònica de presentació d'escrits i documents hi ha la qüestió del seu **format**. La llei necessita regles en relació amb els diferents formats i mides admissibles a aquests efectes (format PDF amb OCR per als escrits principals, formats autoritzats per als documents adjunts, dimensió màxima de 15 Mb, etc.). Vegeu els articles 17 i 18 i els apartats 5 i 6 de l'Annex IV del Reial decret 1065/2015.

matèria de justícia es preveu la implantació de sistemes anàlegs (per exemple, en el cas de Catalunya, la Seu Judicial Electrònica de Catalunya, encara no plenament operativa). Ara bé, quan les entitats abans esmentades actuïn amb advocat i procurador, llavors les presentacions d'escrius i comunicacions processals es canalitzaran a través d'aquests professionals, via LexNET. Malgrat que l'article 273.3 esmenti també els notaris i els registradors, i els funcionaris de les administracions públiques com a obligats a comunicar-se electrònicament amb els òrgans judicials, aquesta obligació no serà totalment efectiva en la pràctica fins que es desenvolupi el sistema electrònic de comunicació amb els mateixos.

La resta de ciutadans (persones físiques, en essència) no estan obligats a relacionar-se electrònicament amb l'Administració de justícia, però poden escollir fer-ho de manera voluntària (articles 273.2 LEC, i 4 i 33.1 Llei 18/2011). En cas de fer-ho, es vehicularia igualment a través de la seu judicial electrònica. De nou, si aquestes persones actuen amb advocat i procurador en el procés, llavors les presentacions d'escrius i comunicacions es tramitaran a través d'aquests professionals i, conseqüentment, a través de LexNET.

A banda de la presentació telemàtica d'escrius i documents, i de les comunicacions electròniques, hi ha altres elements formals que s'hauran de tenir en compte en la realització dels actes processals. Així, per exemple, caldrà atendre les prescripcions legals per determinar si un concret acte processal s'ha de realitzar de **manera escrita o oral**, la llengua en què es pot efectuar, així com la **publicitat** i la **immediació** en la seva realització (articles 137 i següents LEC).

En determinades ocasions, d'altra banda, la llei estableix l'obligatorietat d'utilitzar mitjans específics de publicació (edictes, publicació en diaris oficials o comercials).

Exemple

Els mitjans de prova que es pretenguin utilitzar en el judici ordinari es proposaran verbalment, però les parts estan obligades a aportar en l'acte de l'audiència prèvia un escrit detallant la prova que es proposi (article 429.1 LEC).

Les conclusions en la vista s'exposaran oralment (article 433.2 LEC).

Les actuacions de prova i les vistes són públiques (article 138.1 LEC). El principi de publicitat, però, cedeix en determinats supòsits: per exemple, les exploracions judicials de menors i incapaços es podran fer a porta tancada i sense la presència de les parts ni dels seus advocats o procuradors (articles 138.2 i 754 LEC).

Les convocatòries de subhasta de béns mobles i immobles es publicaran al *Boletín Oficial del Estado* (articles 645.1 i 655.2 LEC).

Activitat

Determineu la forma de publicació dels actes processals en els supòsits següents:

1. Quan no s'hagi pogut realitzar la comunicació d'un acte al demandat no comparegut.
2. Quan es tracti de la notificació al demandat rebel de la resolució que posi fi al procediment, en cas que no hagi estat possible la comunicació personal.
3. Anunci amb la data de celebració i altres dades d'una subhasta judicial.
4. Resolució d'admissió d'una sol·licitud de declaració d'absència d'una persona.
5. Sentència que ordena la publicació de la rectificació d'una notícia falsa publicada en un diari.

Pel que fa a la llengua de realització dels actes processals i de presentació dels documents (castellà o llengua oficial de la comunitat autònoma), caldrà tenir en compte les disposicions de la LEC en relació amb els intèrprets i les traduccions de documents (articles 143 i 144 LEC).

Activitat

Si hem d'aportar juntament amb el nostre escrit un document redactat en llengua estrangera, és admissible adjuntar-hi una traducció privada?

Les diferents actuacions processals s'integraran en l'expedient judicial de conformitat amb la seva naturalesa. En aquest sentit, evidentment el primer condicionant atindrà quin sigui el format d'aquest expedient. Així, els procediments iniciats amb anterioritat a la implantació de l'expedient judicial electrònic a la seu judicial de què es tracti s'integraran parcialment en forma electrònica, parcialment en format paper (sistema o expedient "híbrid"): malgrat que la presentació dels escrits i els documents, i la pràctica dels actes de comunicació es pugui realitzar de manera electrònica, es deixarà constància en paper de les actuacions. En altre cas, la formació de l'expedient serà íntegrament en forma electrònica, de manera que en els casos en què la llei permeti la presentació de documents en format paper, aquests es digitalitzaran –si és possible– i s'integraran en l'expedient judicial en format electrònic, custodiant-se els originals a l'oficina judicial (article 135.4 LEC).

Exemples

Hi ha diversos supòsits en què la llei preveu que els escrits i/o els documents s'aportin en suport paper i no (o no només) electrònic. Així, per exemple, quan qui els presenti sigui una persona no obligada a emprar els mitjans telemàtics per a relacionar-se amb l'Administració de justícia i no hagi optat pels mateixos. Cal presentar també en paper tantes còpies literals de la demanda i els documents adjunts com parts demandades hi hagi, a efectes de la seva primera citació a termini o requeriment (article 273.4 LEC). Si s'han d'aportar documents sobre els quals existeixin sospites de falsedat, s'haurà d'aportar en tot cas també l'original (article 38.2.d Llei 18/2011). Hi ha altres documents que no permeten una digitalització adequada (per exemple, radiografies), i per tant es presentaran físicament i es deixarà constància de la seva presentació en les actuacions. A l'audiència prèvia del judici ordinari, les parts poden aportar documents i dictàmens que es justifiquin per raó d'al·legacions complementàries, rectificacions, fets nous, etc. (article 426.5 LEC), i ho faran en format paper, malgrat que després aquests documents es puguin integrar a l'expedient en format electrònic. El mateix succeeix amb la proposició de prova (article 429.1 LEC).

Les actuacions orals es documentaran de forma adequada a la seva naturalesa (a través d'actes o diligències, mitjans de gravació o reproducció), i s'incorporaran a l'expedient judicial (electrònic o no) de manera que es garanteixi la seva autenticitat, tot sota la tutela del lletrat de l'Administració de justícia, en la qual recau l'exercici i la garantia de la fe pública judicial.

En el procés judicial electrònic, l'autenticitat i la integritat es garanteixen mitjançant la signatura o l'autenticació electrònica dels intervinents en les diferents actuacions (òrgan judicial, professionals de la justícia, parts que no actuen mitjançant advocat i procurador). La manca de la signatura electrònica requerida és motiu d'inadmissió (per exemple, de la demanda) o d'ineficàcia (per exemple, de la contestació a la demanda o d'un escrit de tràmit).

Visualització i descàrrega de vistes

Pel que fa a la constància audiovisual d'actuacions orals, aquestes es registraran en un suport apte per a la gravació i la reproducció de la imatge i el so, i s'integraran a l'expedient, sense poder-se transcriure. Els professionals (advocats i procuradors intervinents en el procés) poden accedir a la visualització i la descàrrega de les vistes gravades a través d'una plataforma digital, i mitjançant codis d'autenticació (portal ARCONTE).

Exemple

En el cas dels advocats, l'accés autènticat al sistema LexNET es realitza mitjançant el certificat digital emès per la Autoridad de Certificación de la Abogacía (Certificat ACA).

Referències legals

Els articles 14 i següents de la Llei 18/2011 i 6 del Reial decret 1065/2015 estableixen les diferents maneres d'identificació i autènticació.

2.1.2. Requisits de lloc

En principi, els actes processals s'han de dur a terme a la seu de l'òrgan jurisdiccional que coneix o que ha de conèixer del procediment. De vegades, però, el desenvolupament d'alguna actuació podrà tenir lloc fora de la seu del jutjat (però dins del territori de la seva demarcació), i fins i tot, i excepcionalment, es podrà acordar la constitució de l'òrgan judicial fora de la seva seu quan ho aconsellin o quan ho obliguin raons de bona administració de justícia.

Exemples

Les vistes, com també l'audiència prèvia del judici ordinari, han de tenir lloc a la sala de vistes del jutjat corresponent; la ratificació d'un conveni de divorci per part dels cònjuges s'ha de dur a terme davant del lletrat de l'administració de justícia; l'exploració d'un menor per part del jutge s'ha de fer a porta tancada al seu despatx, etc. D'altra banda, quan s'hagi acordat la prova de reconeixement judicial d'un bé situat dins del territori de la demarcació (per exemple, reconeixement dels danys causats a un edifici per unes obres realitzades a la finca contigua), el jutge i el lletrat de l'administració de justícia s'han de desplaçar fins al lloc en qüestió.

2.1.3. Requisits de temps

L'element temporal és particularment important en l'ordenació i el funcionament de qualsevol procediment judicial. Afecta tant la determinació del moment (dia i hora) en el qual es pot efectuar una determinada actuació processal, com la forma de computar els terminis per presentar escrits, recursos, etc.

Cal tenir en compte que la presentació electrònica d'escrits i documents o la realització electrònica d'actes de comunicació no implica l'alteració de les normes de la LEC relatives al temps hàbil per les actuacions processals, els terminis o el seu còmput (article 12.1 Reial Decret 1065/2015 regulador de LexNET). Amb tot, introdueix especialitats pel que fa al moment inicial del còmput dels terminis.

a) Dies i hores hàbils (article 182-184 LOPJ i 130-131 LEC)

En el marc del procés civil, són **inhàbils** els dissabtes, els diumenges i els dies festius d'àmbit estatal, autonòmic o local, així com els dies 24 i 31 de desembre i tots els dies del mes d'agost. Són **hàbils** les hores entre vuit del matí i vuit del vespre, que s'allarguen fins a les deu de la nit per als actes de comunicació i d'execució. Cada seu judicial que disposi d'un registre electrònic ha de determinar els dies que es consideren inhàbils dins la seva demarcació territorial (article 32.5 Llei 18/2011). D'altra banda, l'hora que s'ha de tenir en compte és l'hora oficial de la seu judicial, circumstància especialment rellevant en la presentació electrònica d'escrius i documents (article 32.1 Llei 18/2011).

La **comunicació electrònica d'actes processals** per l'òrgan judicial a les parts s'ha de realitzar un dia i una hora hàbils. En canvi, la **presentació telemàtica d'escrius** per les parts o altres intervinents en el procés es pot fer qualsevol dia, durant les vint-i-quatre hores (article 135.1 LEC i article 32 de la Llei 18/2011). Ara bé, en cas que la presentació es faci en dia o hora inhàbil a efectes processals, s'entendrà efectuada el primer dia i hora hàbil següent. Lògicament, si es tracta de presentar *físicament* un escrit o document en format paper –en els casos que això estigui previst–, només podrà fer-se durant l'horari d'obertura de la seu judicial. No s'admetrà, però, la presentació d'escrius civils en el jutjat de guàrdia.

Exemple

Si un advocat presenta telemàticament un escrit un dissabte al matí, la presentació s'entendrà feta a les 8:00 hores del dilluns següent (cas que es tracti d'un dia hàbil). El mateix succeirà si l'escrit es presenta a les 20:15 hores del divendres. En canvi, les comunicacions que es puguin adreçar per part de l'òrgan judicial a les parts, als seus representants o a tercers tan sols es podran realitzar un dia hàbil, entre les 8:00 i les 22:00 hores.

b) Càlcul dels terminis (article 185 LOPJ i 132-136 LEC)

En el procés civil, i excepte que la llei estableixi el contrari, la referència a un determinat nombre de dies s'ha d'entendre feta exclusivament a "dies hàbils" (i per tant no a dies naturals). Els **terminis** es computen d'acord amb el que estableix el Codi civil, però s'exclouen del càlcul els dies inhàbils (sempre que el termini es fixi per dies, ja que si és per mesos o per anys, es computa de data a data). El termini es comença a comptar a partir de l'endemà del dia en el qual es té per realitzat l'acte de comunicació que dona inici al termini, i s'hi comptabilitza el dia del venciment, que expirarà a les vint-i-quatre hores. Ara bé, cal destacar que, a efectes de la presentació d'escrius i documents, i sigui quina sigui la seva forma de presentació, la LEC permet efectuar la presentació fins a les quinze hores del dia hàbil següent a aquell del venciment del termini.

El termini de gràcia de l'article 135.5. LEC

Hi ha qui considera que aquest "termini de gràcia" ja no té sentit en el marc de l'expedient judicial electrònic, ja que la presentació d'escrius es pot realitzar, com hem esmentat, durant les vint-i-quatre hores del dia. La possibilitat de presentar els escrius fins a les 15:00 hores del dia hàbil següent al de la finalització del termini tenia com a raó de ser la conciliació de l'horari de funcionament dels jutjats amb l'efectivitat dels terminis processals, lligat amb la proscripció de presentar els escrius davant del jutjat de guàrdia per la sobrecàrrega burocràtica que això suposava. Però si els escrius es poden presentar ja fins a les vint-i-quatre hores del darrer dia del termini, no sembla justifica-

Agost

No es practicaran actes de comunicació per via electrònica als professionals durant el mes d'agost, excepte quan els dies siguin hàbils per a l'actuació que correspongui. Vegeu, però, la SAP Sevilla 214/2018 de 25.06.2018 (ECLI:ES:APSE:2018:1959), en un supòsit de notificació feta el mes d'agost en el qual acaba no procedint ni la nul·litat d'actuacions ni el recurs d'apel·lació.

Habilitació especial

D'ofici o a instància de part es poden habilitar dies i/o hores inhàbils quan raons d'urgència ho justifiquin. Aquesta possibilitat prevista per la llei és inusual en la pràctica.

Justificant de presentació

Quan es realitzi la presentació per mitjans telemàtics, s'emetrà automàticament un rebut justificant a través del mateix mitjà, que indicarà el número d'entrada de registre i la data i l'hora de presentació. En el cas de presentació en suport paper, el funcionari de l'oficina judicial ha d'estampar, en els escrius subjectes a termini, el dia i l'hora de presentació, i si escau deixar-ne també constància a l'expedient judicial electrònic.

da aquesta ampliació. La regla esdevé ja discutible pel que fa als terminis processals, però amb més raó pels terminis substantius. Vegeu, en aquest sentit, la SAP Saragossa 584/2018 de 21.12.2017 (ECLI:ES:APZ:2017:2741) i la SAP Madrid 415/2018 de 3.10.2018 (ECLI:ES:APM:2018:15961).

Activitat

Si el termini per exercitar una acció d'anul·labilitat d'un contracte s'exhaureix un dilluns (dia hàbil), es podria presentar la demanda fins el dimarts (hàbil) a les 15:00 hores, en aplicació de l'article 135.5 LEC?

Valoreu la diferència entre terminis processals i terminis substantius. Vegeu al respecte la STS de 29.04.2009 (ECLI:ES:TS:2009:2391).

Amb tot, en els terminis generats arran de comunicacions efectuades pels òrgans judicials en forma electrònica (per exemple, terminis per formular un recurs, o per presentar un escrit o un document), la forma de determinar el dia inicial del còmput pot diferir en funció de quin sigui el destinatari de l'acte de comunicació. Així, en les comunicacions adreçades pels òrgans judicials als advocats via LexNET i a les efectuades a través de la seu electrònica judicial (a persones jurídiques o a persones físiques no obligades que hagin optat per aquesta via, per exemple), l'article 162.2 LEC implícitament dona un màxim de tres dies al destinatari de l'acte de comunicació perquè accedeixi al seu contingut. Si el destinatari hi accedeix dins els tres dies hàbils següents al de l'enviament, la data de recepció que constarà registrada en el sistema serà la data de l'accés, i la comunicació s'entendrà realitzada el dia hàbil següent al de l'accés. Si consta la correcta remissió de la comunicació i passen tres dies hàbils sense que el destinatari accedeixi al seu contingut (excepte problemes tècnics d'accés), s'entendrà que la comunicació ha estat realitzada i que desplega plenament els seus efectes (i per tant, es dona lloc a l'inici del còmput del termini que correspongui). Aquesta norma fixa un "marge de diligència" de tres dies al destinatari de la comunicació per tal que obri la seva bústia electrònica i accedeixi a la comunicació. En cas de no accedir dins dels tres dies, la comunicació es donarà per realitzada, a no ser que el destinatari justifiqui la manca d'accés al servei de notificacions durant aquest període. En aquest darrer cas, i si es tracta de dificultats tècniques, la comunicació es practicarà en darrera instància mitjançant entrega de còpia de la resolució.

Dubtes interpretatius

S'han suscitat dubtes interpretatius en relació amb el moment en què s'ha d'entendre realitzat un acte de comunicació (i, per tant, quan s'inicia el còmput de terminis a efecte de recurs o presentació d'escrits) quan el destinatari no accedeix al seu contingut en els tres dies hàbils següents als de la seva remissió. La Sala Civil del TS en la seva interlocutòria de 20.12.2017 (ECLI:ES:TS:2017:11828A) interpreta que d'acord amb l'article 162.2 LEC, en cas que no s'accedeixi a la notificació durant els tres dies següents a la seva correcta remissió, aquella s'ha d'entendre efectuada el tercer dia hàbil següent, i el còmput de termini per fer actuacions impugnatòries començaria el dia hàbil posterior. Per la seva banda, la Sala Social del Tribunal Suprem ha interpretat l'article 162.2 LEC en relació amb les notificacions remeses a través de LexNET (els graduats socials també estan obligats a comunicar-se amb els òrgans judicials a través d'aquesta plataforma), declarant que en el cas que consti la correcta remissió de la comunicació i passin tres dies hàbils sense que el destinatari accedeixi al seu contingut, s'entendrà que la comunicació ha estat efectuada amb plens efectes processals, i els terminis d'impugnació es començaran a comptar des del dia següent al tercer, tots ells hàbils. I si el destinatari accedeix al contingut de l'acte de comunicació dins d'aquells tres dies hàbils, la notificació s'entén realitzada el dia hàbil posterior al d'aquest accés, i els terminis comencen a computar-se a partir del dia hàbil

següent. Vegeu l'acord no jurisdiccional del Ple de la Sala Social del Tribunal Suprem de 6.7.2016 (RJ\2016\3368).

En canvi, si l'acte de comunicació ha estat remès per l'oficina judicial a algun dels destinataris expressats en l'article 151.2 LEC (Ministeri Fiscal, advocats de l'Estat, lletrats de les Corts Generals, de les assemblees legislatives de les CA, del Servei Jurídic de la Seguretat Social o de la resta d'administracions públiques, així com els col·legis de procuradors), s'estableix una regla especial diferent. En aquests casos, l'acte de comunicació es tindrà per realitzat el dia hàbil següent a la data de recepció que consti en el resguard acreditatiu de la seva recepció. Si l'acte de comunicació es va enviar després de les 15:00 hores, llavors es tindrà per rebut el següent dia hàbil (i per realitzat al dia hàbil posterior). Per tant, si en un procés hi intervenen advocat i procurador, i les comunicacions són enviades per l'òrgan judicial a aquest darrer a través del servei de notificacions del seu Col·legi de Procuradors (supòsit del més habitual), llavors és aquesta regla la que s'aplica, i no l'esmentada anteriorment (l'article 162.2 LEC exclou expressament del seu àmbit les comunicacions efectuades a través dels serveis de notificacions organitzats pels col·legis de procuradors).

Ministeri Fiscal

Cal tenir en compte que, fins a l'1 de gener de 2020, en relació amb els actes de comunicació al Ministeri Fiscal, el termini que s'estableix a l'article 151.2 serà de deu dies naturals. Vegeu la D.T. 4a de la Llei 42/2015 de 5 d'octubre.

Actes de comunicació: moments temporals rellevants

En relació amb els actes de comunicació efectuats per l'òrgan judicial, podem distingir entre tres moments rellevants, que poden variar en funció del destinatari:

- a) data d'enviament;
- b) data de recepció; i
- c) data de realització ("data de notificació").

Per l'inici del còmput a efectes de terminis és aplicable en tots els casos la regla de l'article 133.1 LEC, i es té en compte la data de realització de l'acte comunicació (en la qual es té per realitzat o efectuat).

En tots els casos, es requereix que la comunicació processal hagi estat correctament realitzada, sigui completa i el destinatari hi hagi pogut accedir. Si es donen aquestes condicions, la comunicació serà vàlida (articles 152.1 LEC i 33.2 Llei 18/2011).

Exemples

En tots els següents exemples es pressuposa que no existeix cap altre dia inhàbil al marge dels dissabtes i els diumenges.

1) L'advocada A porta la defensa lletrada del seu client C en un judici verbal en el qual es reclamen 1.800 euros a l'empresa E. No hi intervé procurador per no ser preceptiu. El dilluns 14.10.2019 el jutjat notifica per LexNET a A la citació per a la vista del judici. En la citació s'indica que en el termini dels cinc dies següents a la seva recepció les parts han d'indicar, entre altres, les persones que han de ser citades pel lletrat de l'Administració de justícia perquè compareguin a la vista en qualitat de testimonis. L'advocada A accedeix

a la seva bústia de LexNET i al contingut de la comunicació el dimarts 15.10.2019. Vol proposar com a testimoni a la senyora T.

La comunicació del jutjat s'ha enviat el 14.10.2019, però consta en el sistema com a rebuda el dia 15.10.2019. Per tant, s'entén realitzada el dimecres 16.10.2019. El termini de cinc dies comença a comptar des del dijous 17.10.2019 i s'exhaureix el dimecres 23.10.2019, i es pot presentar l'escrit fins al divendres 24.10.2019 a les 15:00 hores.

2) L'advocada A porta la defensa lletrada del seu client C en un judici ordinari en el qual es reclamen 8.900 euros a l'empresa E. El procurador P actua com a representant processal de C. El dijous 10.10.2019 a les 17:25 el jutjat notifica la sentència desestimatòria de la demanda i la notificació arriba a la bústia electrònica de P. Quinze minuts després, P envia la sentència a A per correu electrònic. L'advocada A vol formular recurs d'apel·lació, per al qual la LEC estableix un termini de vint dies comptats des del dia següent al de la notificació.

La notificació de la sentència s'ha remès amb posterioritat a les 15:00 hores del dia 10.10.2019, i per tant es té per rebuda el divendres 11.10.2019, i per realitzada el dilluns 14.10.2019. El dia inicial del termini per formular recurs d'apel·lació serà el dimarts 15.10.2019, i el darrer dia del termini serà el 12.11.2019 (el dia 1 de novembre és festiu). L'escrit d'interposició del recurs podrà ser presentat per P fins al 13.11.2019 a les 15:00 hores.

Una vegada transcorregut el termini establert, hi actua la **preclusió**, amb la consegüent pèrdua de l'oportunitat de realitzar l'acte de què es tracta. La presentació d'escrits fora dels límits del termini assenyalat es considera no efectuada i dona lloc a la resolució judicial que correspongui.

Manca d'accés al servei telemàtic

Cal atendre però a la casuística en relació amb els supòsits de manca d'accés per part del destinatari al sistema de notificacions electròniques i les seves conseqüències, així com en relació amb la justificació que la manca d'accés ha estat a causa de motius tècnics, la naturalesa d'aquests i la seva acreditació. En aquest sentit, l'article 16 del Reial decret 1605/2015 preveu que quan el sistema LexNET no pugui prestar el servei per qualsevol motiu, s'informarà els usuaris per tal que puguin fer ús de la presentació no telemàtica. Igualment, permetrà l'expedició d'un justificant d'interrupció del servei, amb el qual el destinatari podrà acreditar la impossibilitat d'accés al sistema telemàtic de notificacions per causes tècniques i evitar la caducitat dels terminis processals.

Jurisprudència

La presentació telemàtica d'escrits pot donar lloc a errades en el còmput dels terminis o altres problemes que tenen el seu reflex en la jurisprudència. Com a mostra de decisions declarant la extemporaneïtat en la presentació o la improrrogabilitat dels terminis, vegeu les interlocutòries de la Sala Civil del TS de 27.09.2017 (ECLI:ES:TS:2017:8533A), 18.10.2017 (ECLI:ES:TS:2017:9426A), 11.07.2018 (ECLI:ES:TS:2018:7903A), 11.09.2018 (ECLI:ES:TS:2018:8868A), o 30.01.2019 (ECLI:ES:TS:2019:615A). Els problemes tècnics no acreditats també provoquen la preclusió (vegeu interlocutòria TS d'11.09.2018, ECLI:ES:TS:2018:9600A); la prova dels mateixos justifica que no operi la caducitat (interlocutòria TS de 12.07.2017, ECLI:ES:TS:2017:7308A).

Sovint el còmput d'un termini pot arribar a esdevenir particularment complex. Veure per exemple la SAP Barcelona (Secció 14^a) 416/2017 de 28.07.2017, ECLI:ES:APB:2017:7608, que acaba declarant la nul·litat d'actuacions.

Pel que fa a supòsits de força major d'una altra naturalesa (per exemple, raons de salut), cal que estiguin veritablement justificats. Vegeu per exemple la Interlocutòria de l'AP Múrcia 27/2012 de 21.02.2012 (ECLI:ES:APMU:2012:96A) on no s'estima la concurrència d'un motiu de força major per raó de l'ingrés hospitalari de la mare del lletrat de la part recurrent.

Suspensió de terminis

Malgrat que la norma general és la de la improrrogabilitat dels terminis, en els supòsits de força major i amb les condicions que prevegi la llei, i d'ofici o a instància de part, se'n pot acordar la suspensió temporal (article 134.2 LEC).

2.2. Actes de comunicació judicial

El desenvolupament del procés requereix la comunicació dels diferents actes processals que es van succeint als seus destinataris. En funció de qui sigui l'emissor i el destinatari de la comunicació en qüestió, la llei estableix una denominació i un règim específic diferent.

Referència legal

Articles 273 i següents LOPJ i articles 149 i següents LEC.

2.2.1. Actes de comunicació de l'òrgan jurisdiccional

a) Amb altres òrgans jurisdiccional (articles 273 a 275 LOPJ i 165 i 169 a 177 LEC)

Reben la denominació d'**exhorts** i solen contenir peticions d'auxili judicial a fi que l'òrgan destinatari realitzi alguna actuació necessària per a la tramitació del procés.

Exemples

Quan el demandat té el seu domicili en un municipi diferent del de la seu de l'òrgan jurisdiccional que coneix del cas, aquest segon pot sol·licitar al jutjat (per exemple, jutjat de pau) de la localitat on resideix el demandat que efectui la notificació personal de la demanda amb la citació a termini per a contestar-la. També és possible la sol·licitud d'auxili judicial per a la pràctica d'actes de prova: per exemple, petició d'enviament del testimoni d'una resolució dictada pel segon òrgan jurisdiccional, reconeixement judicial d'un bé que es troba en el territori de la demarcació del segon òrgan jurisdiccional –tot i la possibilitat del propi jutge de desplaçar-se– o fins i tot (i excepcionalment atès el principi d'immediació) les proves d'interrogatori judicial, testifical o pericial (article 169.4 LEC).

Aquests actes de comunicació s'efectuaran per mitjà del sistema informàtic judicial, llevat que s'hagin de practicar en format paper perquè incorporin elements que no es puguin convertir a un format electrònic. El procurador també els podrà portar a terme a instància de la part interessada. Quan l'auxili judicial se sol·licita a un òrgan jurisdiccional estranger (articles 276 a 278 LOPJ, 177 LEC i arts. 1 a 32 de la Llei 29/2015, de 30 de juliol, de Cooperació Jurídica Internacional en matèria civil), cal tenir en compte l'existència de normativa de la Unió Europea i convencional que supera la tradicional forma de comunicació basada en la comissió rogatòria, i de forma quasi generalitzada s'admeten les notificacions i els trasllats efectuats per correu, i en els textos més avançats, fins i tot, la pràctica de determinades proves (per exemple, testificals) per videoconferència.

b) Amb altres òrgans públics no jurisdiccional (article 149 LEC)

Quan es tracti d'actes adreçats a registradors de la propietat, mercantils, de vaixells, de venda a terminis de béns mobles, notaris o funcionaris al servei de l'Administració de justícia, s'expedeixen **manaments**. Per a la resta d'autoritats i funcionaris, es lliuren **oficis**.

Exemples

Quan el jutge acordi l'embargament d'una finca o d'un vehicle, ha de dictar un **manament** adreçat al registrador de la propietat o del Registre de Béns Mobles corresponent, a fi que practiqui la corresponent anotació. Aquest manament, a la pràctica, no es remet

directament a l'òrgan destinatari, sinó que habitualment es lliura a la part interessada, qui s'ha d'encarregar de diligenciar-lo (avançant, és clar, els costos que això comporti – article 167 LEC–). Quan es volen esbrinar els béns i/o ingressos dels quals és titular una persona, es pot sol·licitar al jutjat que lliuri un **ofici** a les autoritats corresponents (Agència Tributària, Seguretat Social, Direcció General de Trànsit); aquest tràmit, però, actualment es duu a terme mitjançant la consulta telemàtica de les dades del subjecte per part dels funcionaris judicials habilitats. A la pràctica, el terme **ofici** ha assolit una virtualitat genèrica, i també se sol aplicar a comunicacions que es fan a determinades entitats que no són autoritats públiques, per exemple es lliura un ofici a una entitat bancària a fi que informi dels saldos dels quals és titular una persona i, en cas que n'hi hagi, procedeixi a la seva retenció; en aquest sentit, de vegades la praxi difumina l'abast del terme i el confon amb el de *requeriment*.

c) Amb les parts i altres persones que intervenen en el procés (articles 150 a 168 LEC)

En funció de la seva naturalesa i el seu objecte, tal com els defineix l'article 149 LEC, es pot tractar de **notificacions, citacions a termini** (*emplazamientos*), **citacions** o **requeriments**. La seva realització es fa sota la direcció del lletrat de l'administració de justícia, que és el responsable de l'organització del servei.

Exemples

La demanda s'ha de **notificar** al demandat i se l'ha de **citar a termini** perquè la pugui contestar dins el termini legalment establert. Si es vol la compareixença d'un determinat testimoni en l'acte del judici i no sigui un testimoni aportat per la mateixa part, se l'ha de **citar** judicialment a fi que comparegui a la vista en el dia i hora indicats. La sentència s'ha de **notificar** a totes les parts, de la mateixa manera que la resta de resolucions que es dictin en el marc del procés (interlocutòries, provisions, decrets, diligències d'ordenació, etc.). Quan s'hagi despatxat l'execució d'un títol extrajudicial, es **requereix** l'executat a fi que efectui el pagament, i quan s'hagi acordat l'embargament del sou de l'executat, s'adreça un **requeriment** a la seva empresa a fi que retengui i ingressi en el compte corrent del jutjat la part proporcional del salari de l'executat, fins a cobrir l'import pel qual s'hagi despatxat l'execució. Igualment, es **requereix** una comunitat de propietaris demandada a fi que suspengui la realització d'unes obres.

L'acte de comunicació serà dut a terme per l'oficina judicial (pel Servei Comú Processal d'Actes de Comunicació, en les seues on n'hi hagi), o bé pel procurador de la part que ho sol·liciti. Amb la Llei 42/2015 es reforça el paper del procurador per efectuar els actes de comunicació, ja que se'ls reconeix capacitat de certificació per si mateixos, i disposaran de credencials.

Precisió

La part sol·licitant ha d'indicar, en l'escrit iniciador del procediment, de la instància o de l'execució, si li interessa que tots els actes de comunicació es portin a terme a través del seu procurador. En el cas de no esmentar res al respecte, o si la part és beneficiària del dret de justícia gratuïta, les notificacions es faran a través de l'oficina judicial. El règim de notificació inicial podrà ser modificat posteriorment a sol·licitud motivada de la part, que serà resolta favorablement pel lletrat de l'administració de justícia si entén que està justificada. Evidentment, la realització dels actes de comunicació per part del procurador implicarà una major despesa, ja que es farà íntegrament a costa de la part interessada (i no podrà ser després reclamada en cap cas a l'altra part en una eventual taxació de costes), però també és cert que pot garantir una major rapidesa i control de la comunicació.

D'altra banda, la llei preveu **quatre formes de realització dels actes de comunicació**, i correspon emprar l'una o l'altra segons el que especifiqui la mateixa LEC (article 152.3 LEC):

- En primer lloc, i quan es tracti de parts ja personades, les comunicacions s'han de fer a través del procurador que les representi. La remissió i recep-

ció dels actes de comunicació amb els procuradors s'efectuarà per mitjans electrònics.

- En segon lloc, quan la part no comparegui per mitjà d'un procurador (per exemple, quan sigui la primera comunicació), la comunicació s'ha de fer per remissió al seu domicili (entenen *domicili*, a aquests efectes, en el sentit i les modalitats que preveu la llei, vegeu l'article 155 LEC). Es procedirà de la mateixa manera amb les citacions a testimonis, pèrits i altres persones que no siguin part en el procediment (art. 159 LEC). La forma de remissió pot ser per correu, telegrama o qualsevol mitjà tècnic que permeti deixar constància fefaent de la recepció, de la seva data i del contingut de l'acte (en determinats casos també es pot remetre per correu una citació a termini perquè el destinatari comparegui en el jutjat a efectes de rebre la notificació, citació o requeriment de què es tracti, article 160.3), o bé es pot remetre mitjançant el lliurament personal al destinatari d'una còpia literal de la resolució o l'acte que s'ha de comunicar. Així, la remissió per correu a qualsevol dels "domicilis" indicats en l'article 155.4 té plens efectes quan consti la remissió de la comunicació, tot i que no consti la seva recepció per part del destinatari.

Precisió

El demandant pot indicar en la demanda totes aquelles dades que puguin servir per a una millor localització del demandat, com ara número de telèfon o de fax, correu electrònic, etc.

Quan no hi hagi representació per procurador per no ser preceptiva, però sí que hi hagi intervenció d'advocat, la praxi forense habitual una vegada iniciat el procediment o efectuada la primera notificació a la part és remetre els següents actes de comunicació a l'advocat a través de LexNET.

- En tercer lloc, quan no consti la recepció i es tracti d'actes l'objecte dels quals sigui la personació en judici o la realització personal de determinades actuacions, la comunicació s'ha de fer mitjançant el lliurament personal d'una còpia de la resolució o de la cèdula (article 155.4 i 158).
- En quart lloc, la comunicació la farà en tot cas el personal del Servei de l'Administració de Justícia i per mitjans telemàtics quan s'adreci al Ministeri Fiscal o l'Advocacia de l'Estat, lletrats de les Corts Generals o de les Assemblees Legislatives de les comunitats autònomes, o del Servei Jurídic de l'Administració de la Seguretat Social, de la resta d'Administracions públiques de les comunitats autònomes o dels ens locals, si no tinguessin designat procurador (article 152.3.4rt LEC).

Discussió

Una notificació electrònica adreçada a una empresa que ha cessat la seva activitat durant el procés, és efectiva?

Què succeeix si la notificació s'efectua a la bústia electrònica d'una tercera persona encarregada de gestionar afers de l'empresa (per exemple, un gestor fiscal o laboral) i aquesta no ho comunica a l'empresa?

Activitat

1. Què pot fer el demandant si li és impossible designar un domicili del demandat o altres dades que en permetin la localització?
2. Què cal fer si no es pot trobar el demandat en el domicili designat per l'actor?
3. És possible lliurar la cèdula a una tercera persona que es trobi en el lloc del domicili (familiar, treballador, conserge, veí, etc.)? Quines cauteles i obligacions s'estableixen en relació amb les dades de caràcter personal del destinatari de la comunicació?
4. Quan es realitzarà la notificació per edictes? Està previst efectuar-la en format electrònic?

Jurisprudència

La realització dels actes de comunicació és un camp obert a la producció d'una multitud d'incidències i per això ha estat objecte d'una abundosa jurisprudència, en especial en l'àmbit constitucional. Caldrà atendre a l'evolució i adaptació de la jurisprudència als problemes derivats de la realització dels actes de comunicació a través de mitjans electrònics.

D'acord amb la doctrina del Tribunal constitucional, en la realització dels actes de comunicació judicial s'exigeix que l'òrgan judicial s'asseguri que es respecten les garanties constitucionals del procés (article 24 CE). En aquest sentit, s'ha de donar la màxima diligència i el màxim rigor formal tant per part de l'actora com del propi òrgan judicial, més enllà del mer compliment rituari de les formalitats legals ("ello impone a los órganos judiciales un especial deber de diligencia en su realización que asegure en la medida de lo posible la recepción de las comunicaciones procesales por sus destinatarios", STC 149/2002 de 15.07, entre altres). Tenint en compte que la finalitat dels actes de comunicació judicial és portar al coneixement personal dels litigants les decisions, resolucions i altres circumstàncies del procés, a fi que puguin adoptar la conducta processal oportuna, cal que s'adoptin totes les cauteles i garanties que siguin raonablement adequades per a assegurar que aquesta finalitat no es frustri per causes alienes a la voluntat de les persones a les quals afecti. Per exemple, per la mala fe de l'actora, que no indica un altre domicili que consta que coneixia, buscant la declaració de rebel·lia del demandat (STS 29.03.2011). Segons el TC i el TS, l'exigència de l'esgotament de tots els mitjans possibles es refereix no sols al demandant (qui té un deure de col·laboració amb l'òrgan judicial facilitant les dades per a la possible localització del demandat), sinó també al mateix tribunal, que ha d'esgotar les possibilitats raonables de donar a conèixer al demandat l'existència del procés (això sí, no es demana una tasca investigadora "desmesurada" que podria portar a una restricció dels drets de defensa).

En relació amb la comunicació per edictes (article 164 LEC, és a dir, mitjançant la publicació de còpia de la resolució o de la cèdula en el tauler d'anuncis de l'oficina judicial, i si escau i a instància de part i a càrrec seu, en butlletins oficials o diaris), el TC admet que puguin constituir una forma de notificació constitucionalment vàlida, però sempre com a darrer recurs ("el medio normal de comunicación procesal debe ser el emplazamiento, citación o notificación personal", STC 99/2003 de 02.06), i sotmesa a unes condicions rigoroses: ha de ser emprada només amb caràcter subsidiari, en els supòsits expressament indicats en la llei, i "no sólo el agotamiento previo de las otras modalidades que aseguren en mayor medida la recepción por el destinatario de la correspondiente notificación, así como la constancia formal de haberse intentado su práctica, sino también que el acuerdo o resolución judicial de considerar que la parte se halla en paradero ignorado se funde en criterios de razonabilidad que lleven a la convicción o certeza de la inutilidad de los otros medios normales de emplazamiento" (STC 149/2002 de 15.07). En aquest sentit, els òrgans judicials han d'interpretar els articles 155 i 156 LEC des d'una perspectiva constitucional i actuar amb diligència, en tot tipus de processos (incloent-hi els arrendaticis), arbitrants les mesures raonables oportunes per a esbrinar el parador del demandat; així, han d'intentar efectuar la notificació, per exemple, en un domicili alternatiu que consti en les actuacions tot i que no sigui aquell que aparegui al Registre Mercantil, de manera que només serà procedent la comunicació edictal quan s'hagin esgotat tota la resta de mitjans i el tribunal estigui profundament convençut de la impossibilitat d'èxit de qual·sevol altre mitjà de comunicació (STC 122/2013, de 20 de maig, STC 30/2014, de 24 de febrer, STC 126 i 131/2014, de 21 de juliol, STC 181/2015, de 7 de setembre).

D'altra banda, també cal tenir en compte la important jurisprudència constitucional relativa a l'esmena de la ineficàcia de l'acte de comunicació incorrectament realitzat, quan es prova que el demandat ha tingut un coneixement extraprocesal del plet (per exemple, STC 87/2003 de 10 de juny).

Vegeu també

Vegeu també la STC 6/2019 de 17.01.2019 per la qual es declara constitucional el tercer apartat de l'article 152.2 LEC en relació amb els avisos informatius de notificacions. El TC distingeix l'avís de la notificació en si, i entén que la seva naturalesa accessòria fa que la seva inexistència no afecti la validesa de la notificació efectuada. La STC compta però amb un vot particular.

La qüestió de la primera citació a termini i les comunicacions electròniques

S'han plantejat dubtes interpretatius en supòsits en què la primera citació a termini o requeriment al demandat no personat s'ha dut a terme per mitjans telemàtics, en tractar-se d'una persona obligada per la llei a utilitzar-los, com ara persones jurídiques o entitats sense personalitat jurídica. Es planteja la qüestió de com conciliar aquesta obligació legal d'ús de les TIC amb la regla de l'article 155 LEC, que estableix la remissió d'aquesta primera comunicació al domicili, i més en general amb el dret a la tutela judicial efectiva, quan el demandat no ha tingut coneixement de l'acte de comunicació. Aquests casos s'han plantejat en les seus judicials del "territori Ministeri de Justícia", on el funcionament de la seu judicial electrònica està implementat. En la major part de supòsits, l'òrgan judicial valora el fet que no hi ha hagut un coneixement real de la citació i que hi ha hagut una indefensió material, donant prevalença a l'article 155 LEC com a regla especial, i diferenciant entre els actes de comunicació que donen lloc a la primera citació a termini de la resta d'actes posteriors (STSJ Múrcia Social 426/2018 de 3.5.2018, ECLI:ES:TSJMU:2018:1029; SAP León 198/2018 de 15.06.2018, ECLI:ES:APLE:2018:731; SAP Salamanca 472/2018 de 30.11.2018, ECLI:ES:APSA:2018:615), mentre que en altres casos es fa primar l'obligació legal de comunicar-se en forma electrònica amb l'Administració de justícia (SAP Balears 336/2018 de 20.07.2018, ECLI:ES:APIB:2018:1620; SAP Balears 180/2018 de 26.04.2018, ECLI:ES:APIB:2018:740, SAP Balears 382/2018 de 29.11.2018, ECLI:ES:APIB:2018:2319). Per la seva banda, a la SAP Càceres 476/2018 de 12.11.2018 (ECLI:ES:APCC:2018:732) la citació a termini feta en forma electrònica es va considerar incorrectament efectuada a causa d'una errada del CIF de l'empresa demandada, dada essencial que afectava la validesa de la comunicació en no poder garantir que s'havia adreçat a la veritable destinatària.

2.2.2. Actes de comunicació de les parts: la presentació d'escrius i documents i el seu trasllat

La presentació d'escrius i documents es farà de forma telemàtica quan es porti a terme per part dels professionals de la justícia obligats a intervenir a través d'aquests mitjans (art. 273 LEC). Les persones que no hi estiguin obligades i actuïn sense la intervenció de procurador (o advocat, si escau) podran escollir en tot moment si utilitzen la forma electrònica de comunicació.

Quan es tracti d'escrius i documents presentats telemàticament que donin lloc a la primera citació o requeriment del demandat o executat, s'hauran d'aportar en els tres dies següents i en suport paper tantes còpies literals com altres parts hi hagi en el procés (en aquest punt, ens remetem als dubtes interpretatius abans esmentats en els casos en què les altres parts estiguin obligades a emprar mitjans telemàtics). També es presentaran els escrits i documents en suport paper quan els interessats no estiguin obligats a emprar els mitjans telemàtics ni hi hagin optat, quan els documents no siguin susceptibles de conversió en format electrònic, així com en els altres supòsits que estableixi la llei (art. 135.4).

En el marc del procés civil, la LEC exigeix que els escrits i documents que una part presenti a l'oficina judicial es traslladin a la resta de parts personades. Aquest trasllat es portarà a terme per mitjans electrònics amb caràcter simultani a la presentació telemàtica de l'escrit o document (o amb caràcter previ si l'escrit o document es presenta en suport paper conforme a l'article 135.4). La sanció per no efectuar aquest trasllat serà la d'inadmissió de l'escrit (article 277 LEC). L'òrgan judicial només efectuarà el trasllat quan les parts no actuïn representades per procurador, o quan es tracti del trasllat de la demanda o de qualsevol escrit que pugui originar la primera compareixença en judici (articles 274 i 276.3 LEC), llevat, en principi, que el destinatari estigui obligat a l'ús dels mitjans electrònics de comunicació, com s'ha esmentat (i aquests mitjans estiguin implementats al territori de la seu judicial).

El trasllat es fa entre els procuradors que representen les parts, i s'entendrà efectuat en la data i hora que consti en el resguard acreditatiu de la seva realització. Quan l'acte traslladat comporti un termini processal per fer una actuació, aquest termini s'iniciarà sense cap intervenció del Tribunal, i s'haurà de computar des del dia següent de la data que consti en les còpies lliurades o de la data en què s'entengui fet el trasllat telemàtic (article 278 LEC).

Precisió

En determinats actes, sí que cal una intervenció prèvia del tribunal. Així, per exemple, quan calgui un pronunciament judicial previ sobre l'admissió a tràmit (per exemple, d'un recurs d'apel·lació –article 458.3 LEC– o d'un recurs de reposició –article 453 LEC–). En tot cas, cal consultar els acords que eventualment es puguin haver assolit en la demarcació judicial en qüestió, en relació amb l'aplicació de l'article 278 LEC.

Esmena

L'incompliment del deure d'ús de les tecnologies de la informació i dels requisits tècnics exigits en la presentació d'escrits comportarà l'obertura d'un termini de fins a cinc dies per esmenar el defecte, passats els quals l'escrit o el document es tindrà per no presentat (article 273.5 LEC).

2.3. Les resolucions judicials

2.3.1. Classes

Les **resolucions judicials** són els actes processals mitjançant els quals es manifesten les decisions preses pel jutge, el tribunal o el lletrat de l'administració de justícia, i que hauran d'adoptar una o altra forma en funció de quin sigui el seu objecte i abast.

Jurisprudència

En la Interlocutòria de 18.01.2011 (ECLI: ECLI:ES:TS:2011:650A) i la Sentència 360/2018 de 15.06.2018 (ECLI: ECLI:ES:TS:2018:2187), la Sala Civil del Tribunal Suprem confirma la inadmissió de l'escrit impugnatori perquè no es va efectuar el trasllat previ a l'altra part, i quan es va fer ja era extemporani.

Referència legal

Articles 244 a 248 LOPJ i articles 206 i següents LEC.

La resolució amb més contingut decisorí és la **sentència**, que posa fi al procediment de forma definitiva i fixa les conseqüències substantives en relació amb les pretensions de les parts. Dictada en forma escrita pel jutge o tribunal, ha de ser motivada i seguir l'estructura determinada per la llei.

Resolucions orals

En els judicis civils es prohibeixen les sentències orals; no així en la resta de resolucions del jutge, que, quan són dictades en el curs d'una vista, sí que adopten aquesta forma (per exemple, la inadmissió d'un determinat mitjà de prova proposat per una de les parts).

La **interlocutòria** és la resolució adequada per a la resolució d'incidents, recursos contra provisions o qüestions relacionades amb els pressupòsits processals. Prové també del jutge o tribunal, ha d'estar motivada i seguir l'estructura legalment establerta.

La **provisió** és un tipus de decisió del jutge o tribunal que té com a objectiu l'ordenació material del procés i que no requereix cap motivació.

Per la seva banda, els lletrats de l'administració de justícia, dins de les seves atribucions, poden dictar **decrets**, **diligències d'ordenació** i **diligències de constància**.

Activitat

Determineu quin tipus de resolució seria adequat per a resoldre les qüestions següents i a qui correspondria dictar-la:

1. Inadmissió de la demanda per manca de competència objectiva.
2. Resolució de recurs de reposició.
3. Resolució de recurs d'apel·lació.
4. Aixecament de la suspensió dels terminis processals.
5. Decisió que doni per efectuada una diligència de notificació.
6. Inadmissió d'una qüestió incidental.
7. Decisió final dictada en un judici ordinari.
8. Desestimació d'una declinatòria.
9. Admissió dels mitjans de prova proposats per una part.

2.3.2. La invariabilitat de les resolucions judicials. Correcció, aclariment i complement de les resolucions

Les resolucions judicials suposen una presa de decisió per part de l'òrgan judicial (o del lletrat de l'Administració de justícia) sobre una determinada qüestió litigiosa que li han sotmès les parts, ja sigui d'ordre processal o substantiu. Dins

Estructura de les sentències

L'article 209 LEC predetermina un seguit d'elements estructurals i de contingut que ha de contenir necessàriament tota sentència, referits a quatre parts: l'encapçalament, els "Fets", els "Fonaments de dret" i la part decisòria o dispositiva (*fallo*).

Vegeu també

Sobre els requisits interns de la sentència i els seus efectes, vegeu també els apartats "Principi dispositiu i *iura novit curia*" del mòdul *Jurisdicció i competència*, "Càrrega de la prova" del mòdul *Al·legacions i prova*, i "La sentència" i "Cosa jutjada" del mòdul *Acabament del procés: la sentència i altres formes d'acabament*.

Decisions no jurisdiccionals

A banda de les resolucions de caràcter jurisdiccional, cal tenir en compte l'existència d'altres pronunciaments de caràcter governatiu dels òrgans judicials (per exemple, circulars o acords de la junta de jutges de primera instància d'una demarcació o de les seccions d'una audiència provincial), de gran importància pràctica pel seu valor interpretatiu en relació amb els procediments que se segueixin davant aquests.

Referència legal

Articles 267 LOPJ i 214-215 LEC.

d'un mateix procediment poden dictar-se un diferent nombre de resolucions de variada nomenclatura i funció, com hem vist abans. En aquest sentit, la LEC a l'article 207 distingeix entre:

- **Resolucions definitives:** les que posen fi a la primera instància i les que decideixen recursos interposats contra aquestes.
- **Resolucions fermes:** les que no són susceptibles de recurs, sigui perquè no s'hi admet o perquè ha transcorregut el termini, i en conseqüència passen a gaudir de l'efecte de **cosa jutjada formal**. El document públic en el qual es consigna una sentència ferma rep també el nom d'*executòria*.

Les sentències produeixen, igualment, efectes de **cosa jutjada material**, i s'exclou la possibilitat de que es plantegi un nou litigi sobre la mateixa qüestió.

En tot cas, un cop dictades i firmades, les resolucions judicials són invariables quant als seus pronunciaments. Això implica que els tribunals no les poden modificar després de dictar-les, i que el seu contingut no podrà ser alterat si no és per mitjà d'una altra resolució que s'hagi dictat en el marc d'un (recurs), altrament, seria contrari a la seguretat jurídica i a la tutela judicial efectiva. Es tracta del *principi d'intangibilitat* de les resolucions judicials, que impedeix als jutges i els tribunals variar o revisar les resolucions judicials definitives al marge dels supòsits i els casos taxativament previstos a la llei, fins i tot en el supòsit que amb posterioritat entenguessin que la decisió judicial no s'ajusta a la legalitat. Amb tot, en determinats supòsits i com a excepció a aquesta regla d'invariabilitat, la llei preveu la possibilitat que l'òrgan judicial pugui aclarir algun concepte fosc, rectificar algun error material o esmenar defectes o omissions que puguin impedir el ple desplegament d'efectes de la resolució, accions totes que habitualment es tramiten a instància de part (articles 214 i 215 LEC).

Així, per una banda els **errors materials manifestos i els aritmètics** poden ser rectificats per l'òrgan judicial en qualsevol moment (sense subjecció a cap termini), bé a instància de part o bé fins i tot d'ofici. En aquest cas es parlaria de *correcció* de les resolucions.

Exemples

Una errada manifesta seria que en la part dispositiva de la sentència es dictés un pronunciament respecte d'una persona que no hagués estat part en el procediment, o que es declarés resolt el contracte de compravenda quan allò que es discutia en el procediment era un contracte d'arrendament.

Més difusos poden ser els contorns de l'**aclariment** dels conceptes foscos que pugui contenir una resolució. Com a "concepte fosc" caldria entendre aquelles deficiències en la redacció o expressió dels termes de la resolució, que resulten confuses i provoquen ambigüïtat en el significat o abast de la seva part dispositiva. Els aclariments es poden realitzar d'ofici o bé a instància de part, dins dels dos dies hàbils següents als de la publicació de la resolució. Cal dir,

Jurisprudència constitucional

El TC ha tingut l'oportunitat de pronunciar-se diverses vegades, i en relació amb els diferents ordres jurisdiccionals, sobre la rectificació, l'aclariment i el complement de les resolucions judicials. Vegeu les SSTC 286/2006 de 9 d'octubre, 115/2005 de 9 de maig, 3172004 de 4 de març, 112/1999 de 14 de juny o 23/1996 de 13 de febrer.

però, que encara que pugui sol·licitar-se a instància de part, la llei no ho arbitra en forma d'incident contradictori. Per aquestes raons, i tenint en compte el mateix principi de la invariabilitat de les sentències, l'aclariment no pot servir per modificar els fets que han resultat provats, ni per combatre els raonaments jurídics de la resolució, ni per denunciar indirectament una possible incongruència de la sentència, ni en general per altres finalitats que no siguin les previstes en la norma. Per tant, a través de l'aclariment tan sols es poden puntualitzar aspectes no essencials de la decisió.

Jurisprudència

En relació amb l'aclariment, la Sala Civil del TS, fonamentant-se en la doctrina del TC, ha declarat:

- “[...] la figura de la aclaración debe ser objeto de una rigurosa interpretación restrictiva, tanto por su carácter de excepción frente al principio de inmodificabilidad de las resoluciones judiciales, como por el hecho de que legalmente se autorice que se pueda producir de oficio sin audiencia de las partes, o a instancia de una de ellas sin audiencia de la otra.”
- “[...] no puede servir ni para poner remedio a una falta de fundamentación jurídica, ni para reinterpretar la Sentencia pretendidamente aclarada o corregida, ni para rectificar errores de Derecho, por más que el órgano judicial sea consciente de los mismos.”
- “[...] no es posible sobrepasar el objeto específico de estas excepcionales vías de aclaración, rectificación o complemento, siendo improcedente todo intento de combatir por estos cauces los razonamientos de una resolución firme, con los que se discrepa.”
- “[...] estos remedios procesales no pueden utilizarse para fines ajenos a los expresamente previstos en la Ley, ni para replantear la cuestión controvertida al margen de los cauces específicos que otorga el procedimiento.”
- “[...] la solicitud de aclaración no puede ser un mecanismo para proclamar la discrepancia y disconformidad con lo resuelto en la resolución cuya aclaración se solicita.”
- “[...] no es posible aprovechar la solicitud de aclaración para denunciar de forma indirecta una posible incongruencia de la sentencia, cuyo ámbito impugnatorio excede al de este remedio excepcional.”

Vegeu en particular i entre moltes altres, les interlocutòries del TS de 12.02.2014 (ECLI:ES:TS:2014:6497) i de 18.07.2018 (ECLI:ES:TS:2018:8427AA).

En tot cas, la part que sol·liciti l'aclariment de la sentència ha d'indicar quin és el “concepte fosc” que precisa aquest aclariment (interlocutòria TS 29.11.2016, ECLI:ES:TS:2016:11003).

En el supòsit judicat a la STS 393/2016 de 9.6.2016 (ECLI:ES:TS:2016:2632), el TS va anul·lar la resolució de l'Audiència perquè es va extralimitar en l'aclariment, modificant el sentit de la part resolutiva de la sentència.

També pot succeir que la resolució sigui defectuosa o que ometi algun element de manera que no es pugui portar plenament a efecte (per exemple, que consti en blanc l'import de la condemna dinerària que s'imposa al demandat). En aquests casos l'òrgan judicial (o el lletrat de l'Administració de justícia si es tracta d'una resolució seva) pot esmenar o **completar** la resolució d'ofici o a instància de part en el mateix termini dels dos dies hàbils següents a la seva publicació. Ara bé, si aquest defecte o omissió pogués considerar-se una “errada manifesta”, caldria interpretar que la seva esmena no estaria com a tal subjecta a termini.

Però altres situacions #més complexes# són possibles. Pot donar-se el fet que s'hagi omès manifestament algun pronunciament referit a pretensions que han estat objecte de discussió en el plet. Això està directament relacionat amb els **principis d'exhaustivitat i congruència** de les resolucions judicials de l'article 218.1 LEC. En aquest cas, els articles 267.5 LOPJ i 215.2 LEC preveuen la possibilitat que a instància de part i en el termini de cinc dies hàbils des de la notificació de la resolució, es pugui sol·licitar el complement de la resolució. A aquests efectes, s'obrirà un incident contradictori en el qual les parts podran aportar les seves al·legacions, i que finalitzarà amb una interlocutòria per la qual s'acordarà o bé completar la resolució o bé es dictaminarà que no hi ha lloc a completar-la. El complement de les resolucions també es pot acordar d'ofici, però en aquest cas el tribunal no podrà modificar ni rectificar allò que s'hagués resolt, essent per tant una via amb efectes més restrictius que l'anterior.

Vegeu també

Vegeu l'apartat "La congruència de la sentència" del mòdul *Acabament del procés: la sentència i altres formes d'acabament*.

Activitat

1. Què procediria fer si, notificada una sentència, l'advocat de la part beneficiada s'adona que consta en blanc l'import de la condemna dinerària que s'imposa al demandat?
2. Si la sentència de primera instància omet pronunciar-se sobre una de les pretensions deduïdes en la demanda, i cap de les parts no sol·licita el complement de la resolució ni tampoc s'acorda d'ofici, seria possible al·legar aquest extrem com a fonament d'un recurs d'apel·lació o de cassació?

2.4. Ineficàcia i irregularitat dels actes processals

2.4.1. Nul·litat dels actes processals

L'article 225 de la LEC estableix els supòsits en què els actes processals seran **nuls de ple dret** i, en conseqüència, ineficaços.

Precisió

En aquest àmbit no es poden aplicar amb complet paral·lisme les regles civils sobre nul·litat i anul·labilitat dels actes jurídics. Així, hi ha supòsits de nul·litat que admeten convalidació o esmena: per exemple, l'article 166 LEC, malgrat que estableix que un acte de comunicació (per exemple, citació a termini) incorrectament realitzat serà nul, n'admet la convalidació si el destinatari es dona per assabentat de l'acte i no denuncia la seva nul·litat en el seu primer acte de compareixença davant del tribunal. D'altra banda, hi ha supòsits per naturalesa no esmenables que, en canvi, no constitueixen casos de nul·litat de ple dret: per exemple, les actuacions judicials realitzades fora del temps establert (article 229).

La declaració de nul·litat d'alguna actuació judicial pot tenir lloc d'ofici o a instància de part, respectant les condicions que estableixen articles 240 LOPJ i 227 LEC. Així, tot depèn del moment en què s'aprecia la nul·litat:

- Si és en el curs del procediment i abans que s'hagi dictat la resolució que hi posi fi pot ser declarada per l'òrgan judicial, d'ofici o a instància de part, i amb l'audiència prèvia de les parts. El jutge o tribunal pot declarar la nul·litat de totes les actuacions o d'alguna en particular.

Referència legal

Articles 238 a 243 LOPJ i articles 225 a 231 LEC.

- Un cop recaiguda la resolució que posi fi al procediment, la petició de declaració de nul·litat s'ha de canalitzar per mitjà dels recursos previstos contra la resolució esmentada. En aquest cas, el jutge o tribunal no pot declarar d'ofici una nul·litat que no hagi estat sol·licitada en el recurs, excepte que es tracti d'un defecte de manca de jurisdicció o de competència funcional o objectiva, o de violència o intimidació que afecti aquell òrgan judicial.
- Fora d'aquests casos (per exemple, quan es tracti d'una resolució ja ferma), la única possibilitat d'instar la nul·litat davant els tribunals de la jurisdicció ordinària és per mitjà de l'**incident excepcional de nul·litat d'actuacions**, que preveu l'article 228 LEC i que ha de resoldre el mateix òrgan judicial que va dictar la resolució que ha adquirit ferma. Aquest tipus específic d'incident, de caràcter excepcional, tal com el seu nom indica, requereix l'observança estricta dels requisits tipificats a la llei per a la seva admissió, tant de caràcter personal (ser instat per qui hagi estat part legítima en el plet o hauria hagut de ser-ho), objectiu (vulneració d'un dels drets fonamentals que preveu l'article 53.2 CE, sense que s'hagi pogut denunciar abans que es dictés la resolució que posa fi al procés, i no ésser aquesta susceptible de recurs ordinari ni extraordinari) i temporal (terminis de 20 dies des de la notificació de la resolució o des del coneixement del defecte que causa la indefensió, i en aquest darrer cas com a màxim fins als cinc anys posteriors a la notificació de la resolució).

Jurisprudència

És molt il·lustrativa l'STC 104/2008 de 15 de setembre, en relació amb la indefensió creada als titulars registrals d'una finca subhastada judicialment, a causa de defectes en els actes de comunicació (i la Interlocutòria del TC 140/2010 de 18 d'octubre, en relació amb un incident en l'execució de la dita sentència).

A partir de la implantació de les TIC en l'àmbit processal, han proliferat supòsits en els quals s'ha plantejat la nul·litat de les actuacions a raó de problemes o deficiències sorgits arran de la utilització dels mitjans telemàtics. Vegeu, per exemple, la SAP Valladolid 296/2017 de 12.09.2017 (ECLI:ES:APVA:2017:995), la SAP Astúries 5/2018 de 12.01.2018 (ECLI:ES:APO:2018:23) o la SAP Toledo 180/2018 de 29.05.2018 (ECLI:ES:APTO:2018:559).

2.4.2. Esmena i conservació dels actes processals

El principi que orienta la regulació processal és el de la **conservació dels actes processals**. Dit d'una altra manera, la declaració de nul·litat es contempla com un remei excepcional, quan s'hagi produït una vulneració efectiva de les garanties processals o s'hagin desconegut regles de caràcter imperatiu, i en consideració a aquest fet estigui justificat eliminar l'eficàcia d'un conjunt d'actuacions o fins i tot de tot un procés. En aquest sentit, la nul·litat d'un acte no implica la dels successius d'aquest, ni tampoc la d'aquells el contingut dels quals no hagi variat en cas que no s'hagi produït el defecte de nul·litat (articles 243 LOPJ i 230 LEC). Igualment, un acte processal pot resultar parcialment nul, i és eficaç la resta d'aquest.

Paral·lelament, es promou l'esmena dels defectes en què puguin incórrer els actes processals de les parts (article 231 LEC).

Ús de les TIC

Es preveu un règim específic d'esmena per a l'incompliment del deure d'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per part d'un professional de la justícia. Vegeu els articles 273.5 LEC i 43 de la Llei 18/2011.

3. Les parts en el procés civil

Milagros Orozco Hermoso

3.1. Capacitat per a ser part i capacitat processal

La **capacitat per a ser part** en un procés es refereix a l'aptitud o idoneïtat genèrica per a esdevenir demandant o demandada en qualsevol procés civil i, en conseqüència, per a esdevenir titular dels drets i deures dimanants del procés.

Per exemple, assumint la cosa jutjada i l'eventual execució forçosa de la sentència.

L'article 6 de la LEC enumera les persones i entitats a qui es reconeix capacitat per a ser part (demandant o demandada) en els processos civils. A banda de les persones físiques i les jurídiques, també ostenten aquesta capacitat altres entitats que poden no tenir reconeguda personalitat jurídica estricta per part de l'ordenament jurídic, però la llei processal (com de vegades també la civil) els confereix aquesta condició (concebuts i no nascuts per als efectes que els siguin favorables, masses patrimonials sense titular, diferents entitats sense personalitat jurídica habilitades per la llei, associacions i grups de consumidors, etc.). També es reconeix específicament capacitat per a ser part al Ministeri Fiscal.

En canvi, la **capacitat processal** –que pressuposa la capacitat per a ser part– fa referència a l'aptitud per a la realització vàlida d'actes processals i està directament vinculada amb la “capacitat d'obrar” en l'àmbit del dret civil. També s'anomena “capacitat per a comparèixer en judici”.

Els articles 7, 8 i 9 de la LEC regulen el tractament de la capacitat processal, i designen qui pot comparèixer en judici per si mateix i qui, en cas contrari, ho ha de fer en el seu nom en qualitat de representant (representació substantiva a efectes processals, diferent de la “representació processal” a la qual fa referència la intervenció de procurador).

Exemple

Un menor d'edat té capacitat per a ser part, tot i que no hi pot comparèixer per si mateix, sinó que ho han de fer els seus representants legals; aquesta segona qüestió, però, es refereix a la capacitat processal i està vinculada amb la capacitat d'obrar del subjecte.

3.1.1. Capacitat i compareixença en judici. Supòsits

a) Persones físiques

Referència legal

Articles 6 a 9 LEC.

Personalitat jurídica

El concepte de capacitat per ser part s'ajusta en essència a la idea de “personalitat jurídica” en l'àmbit civil, tot i que la pot superar en casos determinats.

Hi poden comparèixer per si mateixes, sempre que estiguin en el ple exercici dels seus drets civils. En cas que no sigui així, hauran de comparèixer mitjançant la representació o amb l'assistència, l'autorització, l'habilitació o el defensor exigits per la llei (articles 7.1, 7.2 i 7.3 LEC).

Jurisprudència

Vegeu la STS 197/1994 de 10.03.1994 per a un supòsit "anòmal" de defensor judicial.

Persones físiques que no estiguin en el ple exercici dels seus drets civils

Els menors d'edat hauran de comparèixer en judici a través dels seus representats legals (progenitors, tutors). Ara bé, en relació amb els menors d'edat, no s'ha de confondre la seva manca de capacitat processal amb la negació de tota possibilitat d'intervenir per si mateixos en el procés. Així, en determinats casos, els menors d'edat tenen un dret d'audiència (de ser escoltats). És així, per exemple, en el marc de processos especials de família, amb caràcter obligatori quan el menor tingui més de dotze anys, o si és menor d'aquesta edat, quan tingui judici suficient (article 770 LEC, regla 4a).

Quan la persona física no estigui en el ple exercici dels seus drets civils i no hi hagi qui la representi legalment, el Lletat de l'Administració de justícia li designarà un defensor judicial que assumirà la seva representació i defensa fins que no sigui nomenat un representant legal (per exemple, un tutor). Si la persona mancada de capacitat i representant és el demandat, el Ministeri Fiscal assumirà la seva representació i defensa mentre no s'hagi designat el defensor judicial. La figura del defensor judicial és habitual en les demandes d'incapacitació: aquell es designa *ad hoc* (normalment entre els advocats del torn d'ofici) per al procés d'incapacitació i amb la funció d'assumir la representació i defensa de la persona presumptament incapaç mentre no li sigui nomenat un tutor.

b) Persones jurídiques

Tenen capacitat per a ser part totes les entitats, d'interès públic o privat, a les quals la llei reconeix personalitat jurídica pròpia i independent de la dels seus membres o associats: corporacions, fundacions, associacions, societats mercantils, etc. Atès el seu caràcter "immaterial", la capacitat processal ha de recaure en una persona física. Així doncs, en nom de les persones jurídiques compareixeran les persones físiques que legalment les representin segons els seus estatuts (article 7.4 LEC). A aquest efecte, hauran d'aportar la documentació que acrediti aquesta qualitat.

c) Entitats sense personalitat jurídica habilitades per la llei

En supòsits excepcionals, la llei reconeix capacitat per a ser part a entitats que no tenen personalitat jurídica pròpia, designant la persona o persones que hauran de comparèixer en representació seva. Aquesta capacitat pot tenir com a finalitat la salvaguarda o protecció de determinats interessos i es pot tractar d'una capacitat relativa i limitada.

Exemples

És el cas de les herències jacents, les comunitats hereditàries o les comunitats de propietaris en règim de propietat horitzontal, i també els grups de consumidors i usuaris afectats per un fet danyós quan els individus que el componen estan determinats o són fàcilment determinables, que poden actuar en judici si agrupen la majoria dels afectats.

Pèrdua sobrevinguda de personalitat jurídica

La pèrdua sobrevinguda de la personalitat jurídica hauria de comportar, en principi, la pèrdua de la capacitat per a ser part. Per exemple, si per sentència ferma es declara la nul·litat de la fusió per la qual es va constituir la societat demandada (SAP Tarragona 18.03.2003). Però a la STS 324/2017 de 24.05.2017 es declara que "aunque la inscripción de la escritura de extinción y la cancelación de todos los asientos registrales de la sociedad extinguida conlleva, en principio, la pérdida de su personalidad jurídica, en cuanto que no puede operar en el mercado como tal, conserva esta personalidad respecto de reclamaciones pendientes basadas en pasivos sobrevenidos, que deberían haber formado parte de las operaciones de liquidación. A estos efectos, relacionados con la liquidación de la sociedad, esta sigue teniendo personalidad, y por ello capacidad para ser parte demandada".

També es reconeix capacitat processal a les entitats irregulars, és a dir, les entitats que, perquè no han complert tot els requisits legals necessaris, no han arribat a assolir personalitat jurídica, però estan formades per un conjunt d'elements personals i patrimonials posats al servei d'una finalitat determinada (article 6.2 LEC).

Discussió

És possible la intervenció de les entitats irregulars en un plet com a part demandant?

Exemples

Per exemple, una societat mercantil irregular (anònima o de responsabilitat limitada), els pactes constitutius de la qual no consten en una escriptura pública, o bé, si hi consten, no hagin estat inscrits en el Registre Mercantil, o una societat civil constituïda per un contracte privat que es mantingui secret entre els socis (article 1669 CC).

Precisió

En principi, es preveu la seva capacitat per a ser part **demandada**, per a salvaguardar els interessos de terceres persones que puguin haver actuat amb l'entitat i evitar així que puguin eludir la seva hipotètica responsabilitat sota l'al·legació de manca de personalitat jurídica. Ara bé, l'article 6.2 LEC ha estat interpretat de manera relativament àmplia per la jurisprudència, cosa que permet la inclusió d'altres entitats de diversa naturalesa, com una comunitat d'usuaris d'un aparcament, una comunitat de béns, un comitè organitzador d'un esdeveniment o d'una activitat, etc. (SAP Madrid, secció 18a., 18.10.2010).

Discussió

Quina relació mantenen els articles 6.2 i 544 LEC?

d) Ministeri Fiscal

El Ministeri Fiscal sempre té reconeguda la capacitat per a ser part en els processos en què hagi d'intervenir com a part d'acord amb la llei. Així, per exemple, els processos en què es pretengui la tutela judicial civil de qualsevol dret fonamental (article 249.1.2n. LEC), i els processos sobre capacitat, filiació, matrimoni i menors (article 749 LEC).

Activitat

1. Pot comparèixer per si mateixa una persona major d'edat que no hagi estat incapacitada, però que malgrat tot presenti alguna malaltia o impediment físic o psíquic que li impedeixi de governar-se ella mateixa?
2. Pot comparèixer per si mateix l'administrador d'una societat declarada en concurs?

3.1.2. Tractament processal

Com que es tracta d'un pressupòsit processal, la manca de capacitat processal i de capacitat per a ser part s'haurà de verificar a l'inici del procés, perquè es tracta d'una qüestió que pot impedir un pronunciament sobre el fons de l'assumpte.

En aquest sentit, pot ser apreciada d'ofici per l'òrgan jurisdiccional en qualsevol moment del procés (article 9 LEC). Amb tot, aquesta mena de defectes també poden ser –i habitualment són– posats en relleu per les parts mateixes, en la contestació a la demanda i l'audiència prèvia del judici ordinari (articles 416.1.1r. i 418 LEC) o en la contestació a la demanda i la vista del judici verbal (article 438.1 i 443.2 LEC).

La **capacitat per a ser part** no és esmenable si comporta una veritable manca d'aptitud per a ser part, però sí que ho és la manca d'**acreditació** d'aquesta aptitud. La manca de **capacitat processal**, per la seva banda, es considera un defecte de representació esmenable.

Jurisprudència

La casuística és variada i en ocasions fins i tot dispar. Si no s'ha aportat la documentació que acredita la constitució i el naixement de la personalitat jurídica d'una societat, es tractarà d'un defecte d'acreditació de la capacitat per a ser part, que pot ser esmenat. En canvi, no hi ha via de correcció per als supòsits de manca de personalitat jurídica que no gaudeixin d'aptitud per a ser part d'acord amb la llei: així, per exemple, s'ha considerat respecte a una subcomunitat de propietaris (SAP Múrcia 15.10.2010, SAP Las Palmas 25.09.2006), o una societat mercantil que ja ha estat dissolta i liquidada i, per tant, s'ha extingit la seva personalitat jurídica (SAP Castelló 05.05.2008, SAP Las Palmas 10.03.2010), tot i que la jurisprudència recent del TS (STS 324/2017 de 24.05.2017) manté un criteri diferent, com s'ha esmentat més amunt. Si el nomenament del càrrec d'administrador de la societat actora no està inscrit en el Registre Mercantil, s'apreciarà un defecte de representació (capacitat processal) de l'actora i en conseqüència del seu procurador, i es desestimarà la demanda deixant, però, imprejudjada l'acció (SAP Lleó, secció 2a., 26.10.2010); amb tot, la SAP Càceres 126/2018 de 23.02.2018 (ECLI:ES:APCC:2018:197) no aprecia tal defecte perquè el demandat havia reconegut amb anterioritat la condició d'administrador i per tant no podia ser considerat un tercer. Si els pares presten la conformitat a la demanda presentada pel seu fill menor d'edat, s'esmena el defecte (STS 1a. 01.09.2006).

Activitat

Determineu les conseqüències processals de la inesmenabilitat o manca d'esmena dels defectes de capacitat.

3.2. Legitimació

La **legitimació** és una condició que es predica de les parts en el procés i que, en principi, parteix de l'existència d'una vinculació d'aquestes amb la relació jurídica subjacent que és objecte del litigi, vinculació que les habilita respectivament per a ocupar la posició d'actor (**legitimació activa**) i de demandat (**legitimació passiva**) en el procediment.

Referència legal

Articles 10 a 11 bis LEC.

En principi, es relaciona directament legitimació amb titularitat de la relació jurídica o objecte litigiós (article 10 LEC, primer apartat). Ara bé, la legitimació no pressuposa l'existència i validesa de la titularitat en si –això serà eventualment una qüestió de fons a decidir en el plet–, sinó l'afirmació d'aquesta titularitat i la compareixença en judici com a titular (aspecte que s'ha d'acreditar amb els mitjans de prova corresponents). Tanmateix, de vegades és suficient l'afirmació d'ostentar un **interès legítim**: que la persona en qüestió es veurà afectada –en positiu o en negatiu– per la sentència que es dicti.

Exemples

Si un progenitor pretén reclamar a l'altre aliments en nom del seu fill menor, ha d'acreditar l'existència del vincle de filiació tant respecte d'ell mateix (legitimació activa) com del progenitor demandat (legitimació passiva). Si el progenitor pretén reclamar aliments a favor dels seus fills majors d'edat, només estarà legitimat a fer-ho si hi ha una situació de convivència familiar monoparental (STS 156/2017 de 7.03.2017). Si es tracta d'una demanda de reclamació de paternitat, s'ha d'adreçar contra aquell envers el

qual es pretengui la declaració, aportant un principi de prova de la legitimació passiva; amb tot, l'existència d'aquesta darrera, als efectes de l'exercici de l'acció de filiació, no pressuposa l'estimació de les pretensions de la demanda i la consegüent declaració del vincle. Per això es diu que la legitimació és una qüestió que pertany al fons de l'assumpte, l'establiment final de la qual vindrà determinada per la resolució definitiva que es dicti en el procediment. Vegeu, per exemple, l'STS de 18.01.2012, que aprecia manca de legitimació activa en una acció de filiació en relació amb una parella de fet del mateix sexe.

De vegades, la llei també utilitza el concepte de *legitimació* per a designar les persones o entitats –per exemple, el Ministeri Fiscal– que seran habilitades per a exercir determinades accions (per exemple, la d'incapacitació, article 757 LEC; el recurs en interès de llei, article 491 LEC; terceria de domini, article 595 LEC), o per a delimitar els que han de ser demandats (per exemple, legitimació passiva en accions de filiació, article 766 LEC; en terceries de domini, article 600 LEC). D'altra banda, hi ha supòsits en què la llei legitima per a actuar en el procés a persones diferents del titular (**legitimació extraordinària**: article 10, segon apartat, i articles 11 i 11 bis LEC); és el cas, per exemple, de l'exercici de l'acció subrogatòria de l'article 1111 CC.

Jurisprudència

En la STS 14.10.2004 (ECLI:ES:TS:2004:6516) s'aplica la doctrina de que qualsevol dels comunsers està legitimat processalment per exercitar accions en benefici de tots els comunsers.

La STS de 21.11.2018 (ECLI:ES:TS:2018:3909) analitza la legitimació especial de les associacions de consumidors, prevista a l'article 11.1 LEC.

Legitimació *ad processum* i legitimació *ad causam*

Tradicionalment la jurisprudència ha assumit la distinció entre legitimació *ad processum* i legitimació *ad causam*, fent referència només la segona a la legitimació en sentit estricte que examinem en aquest apartat.

Al respecte, la STS (Sala Civil) 305/2011 de 27.06.2011 (ECLI:ECLI:ES:TS:2011:5089), en el seu FJ 4rt declara:

“a) Tanto la doctrina como la jurisprudencia de esta Sala han establecido la diferenciación existente entre la legitimación *ad processum* [para el proceso] y la legitimación *ad causam* [para el pleito]. La legitimación *ad processum* [para el proceso] se suele hacer coincidir con los conceptos de capacidad procesal, mientras que la segunda consiste en la adecuación normativa entre la posición jurídica que se atribuye el sujeto y el objeto que demanda, en términos que, al menos en abstracto, justifican preliminarmente el conocimiento de la petición de fondo que se formula, no porque ello conlleve que se le va a otorgar lo pedido, sino simplemente, porque el juez competente, cumplidos los requisitos procesales está obligado a examinar dicho fondo y resolver sobre el mismo por imperativo del ordenamiento jurídico material [...].

b) Dicha dualidad del concepto de legitimación ha desaparecido en la actualidad tras la entrada en vigor de la Ley de Enjuiciamiento Civil de 7 de enero de 2000, pues la misma distingue entre capacidad procesal y legitimación, refiriendo esta última solo a la tradicionalmente denominada legitimación *ad causam* (artículo 10 LEC) (STS de 20 de febrero de 2006, RC n.º 2348/1999).”

Per exemple, en la SAP Astúries de 20.03.2018 (ECLI:ES:APO:2018:456), l'òrgan d'apel·lació no aprecia la manca de legitimació passiva al·legada (no haver demandat al titular registral de la finca la propietat de la qual es reivindicava) perquè es tractava d'una menor d'edat, i l'actor havia demandat els seus progenitors #representants legals#, tractant-se en el fons d'una qüestió de capacitat processal (legitimació *ad processum*) que quedava esmenada d'aquesta manera; i els progenitors en qüestió ostentaven al seu torn també legitimació *ad causam* perquè eren els que realitzaven actes possessoris sobre la finca. En canvi, l'AP sí que arriba a apreciar manca de legitimació activa (en el sentit de legitimació *ad causam*) en relació amb una de les finques reclamades, en no haver acreditat la part actora la titularitat dominical que propugnava.

No són infreqüents les confusions entre la capacitat processal i la legitimació. Per exemple, a les SSTS de 27.01.2017 (ECLI:ES:TS:2017:173) i de 3.10.2018 (ECLI:ECLI:ES:TS:2018:3342), en relació amb demandes interposades en nom d'una comunitat de propietaris per part d'una persona que no podia ostentar la condició de president de la mateixa, el tribunal ha d'aclarir que no es tracta d'un problema de legitimació activa sinó de representació de la comunitat, que està mancada de capacitat processal. A la SAP Càceres 126/2018 de 23.02.2018 (ECLI:ES:APCC:2018:197) abans esmentada, la confusió sembla que s'ha de predicar del mateix òrgan judicial.

3.2.1. Tractament processal

La legitimació és una condició que tant es pot apreciar d'ofici, tenint en compte el seu caràcter indisponible, com també la poden posar en relleu les parts (per exemple, en la contestació a la demanda). Per la seva naturalesa, la **manca de legitimació** (no la d'acreditació de la mateixa) **no és un defecte esmenable**.

Precisió

Si qui exerceix l'acció no acredita ser una de les persones expressament legitimades per la llei (en el sentit d'*habilitades* per a exercir l'acció), procedeix la inadmissió de la demanda. La mateixa resposta s'escau quan no s'aportin juntament amb l'escrit de demanda #i, si escau, no s'esmeni el defecte a requeriment del jutjat– els documents que la llei exigeixi adjuntar en determinats supòsits específics com a prova que es té una determinada qualitat (per exemple, article 266 LEC).

La manca de legitimació vinculada amb la titularitat del dret que es discuteix o reclama, en ser una qüestió vinculada al fons de l'assumpte, es decidirà en la sentència (vegeu per exemple la SAP Astúries de 20.03.2018 anteriorment citada).

Discussió

Si el demandat al·lega manca de legitimació en l'actor, en quin moment processal s'establirà o es resoldrà aquesta qüestió?

3.3. La pluralitat de parts: el litisconsorci

El **litisconsorci** es dóna quan la posició d'una de les parts processals, o bé la de totes dues, estigui ocupada per més d'un subjecte. D'aquesta manera, les actuacions se seguiran conjuntament respecte de tots els subjectes implicats i totes les pretensions deduïdes en el plet es resoldran en una única sentència. Parlem de **litisconsorci actiu** quan es refereix a la part actora, i de **litisconsorci passiu** quan es refereix a la demandada.

Referència legal

Article 12 LEC.

La figura litisconsorcial, en el fons, està estretament lligada amb la qüestió de la legitimació.

3.3.1. Litisconsorci voluntari i litisconsorci necessari

El litisconsorci es pot formar, o bé per lliure voluntat de l'actor (**litisconsorci voluntari** o facultatiu), o bé per imposició de la llei (**litisconsorci necessari**).

a) El **litisconsorci voluntari** no deixa de ser, en el fons, un supòsit d'acumulació subjectiva d'accions, regulat en l'article 72 LEC. Per això, cal que es compleixin els requisits que la llei estableix per a la seva admissibilitat (articles 72 i 73 LEC).

Exemples

Casos habituals de litisconsorci passiu voluntari són els supòsits en què hi ha una pluralitat d'obligats units per vincle de solidaritat, per exemple l'article 1144 CC (SAP Madrid 12.03.2012). Així, per exemple, l'entitat financera que reclama conjuntament contra tots els obligats per un contracte de préstec, o bé la demanda interposada per la comunitat de propietaris contra diversos propietaris per impagament de quotes comunitàries.

Exemple de litisconsorci actiu voluntari: si diverses persones han subscrit respectius contractes individuals, de la mateixa naturalesa i termes, amb el mateix proveïdor (per exem-

Precisió

Són qüestions connexes a la formació del litisconsorci, entre altres: la competència territorial, la quantia del procés i les facultats dispositives sobre l'objecte del mateix, que s'analitzen en els apartats corresponents.

Vegeu també

Vegeu l'apartat "Pluralitat d'accions en un únic procés. L'acumulació objectiva i subjectiva" del mòdul "Jurisdicció i competència".

ple, contractes d'aprofitament per torns de béns immobles d'ús turístic, SAP Madrid 31.03.2009), poden exercir conjuntament la demanda de resolució o nul·litat del contracte. Igualment, qualsevol dels comuners (o dels cònjuges en societat de guanys) està legitimat per a exercir les accions que van en benefici del dret o bé comú (STS 05.12.2007).

És possible igualment que es doni un litisconsorci en relació amb totes dues parts del procés: per exemple, dues empreses reclamen a altres dues, contractista i subcontractista d'una obra, per materials i serveis subministrats i no pagats en l'execució de l'obra esmentada. En canvi, no s'admet el litisconsorci passiu voluntari davant el jutge que coneix del concurs de la part demandada, pel que fa a les accions exercides contra tercers diferents de la concursada, ja que el jutge del concurs, atès el caràcter exclouent i exclusiu de la seva competència, no té competència objectiva per a conèixer de les accions acumulades (SAP Madrid 12.03.2012).

b) El litisconsorci necessari que preveu l'article 12.2 LEC, i només per a la part demandada, és, en el fons, l'autèntic litisconsorci. Es tracta dels casos en què la relació juridicoprocesal només pot quedar vàlidament constituïda si s'adreça la demanda contra tots i cadascun dels subjectes que integren la relació o conjunt de relacions jurídiques objecte de litigi, perquè tots ells tenen legitimació passiva i tots quedaran afectats per la resolució que es dicti en el procediment. En cas que no sigui així, la relació juridicoprocesal estarà defectuosament constituïda, la qual cosa serà un obstacle impeditiu de la continuació del procés i, per tant, no es podrà dictar sentència sobre el fons de l'assumpte. Per aquest motiu, la llei –i, de vegades, la jurisprudència, en supòsits de situacions jurídiques inescindibles (**litisconsorci necessari impropri**)– imposa l'obligació de demandar tots els titulars o persones que resultarien afectades per la sentència. Es tracta de garantir la presència en el judici de tots aquells als quals interessa la qüestió litigiosa, ja que el principi d'audiència proscriu la condemna de qui no ha estat cridat al plet.

Exemples

La demanda que pretengui el reconeixement d'una servitud sobre una finca propietat de diverses persones s'ha d'adreçar contra totes elles (article 597 CC). En les obligacions indivisibles, s'ha de reclamar conjuntament contra tots els deutors (1139 CC). La demanda de resolució o nul·litat d'un contracte s'ha d'adreçar contra totes les persones que en són part.

Jurisprudència

Quan en virtut de la sentència de divorci l'ús de l'habitatge arrendat s'atribueixi al cònjuge no arrendatari, l'arrendador haurà de dirigir la demanda de desnonament no solament contra aquest cònjuge, sinó també contra el cònjuge que ha signat el contracte d'arrendament, que va ser aquell amb el qual es va constituir la relació arrendatícia i amb el qual aquesta es manté vigent (SAP Madrid 13.12.2011, SAP Madrid 13 07.07.2009, SAP Barcelona 27.02.2002).

L'acció de rescissió d'un contracte fet en frau de creditors s'ha d'exercir contra el venedor del bé i contra l'adquirent de mala fe (STS 1a. 18.04.2005).

No s'aprecia litisconsorci passiu necessari en els casos de responsabilitat solidària (STS 14.11.2008, SAP Barcelona 04.11.1999). Tampoc en els supòsits de solidaritat impròpia (responsabilitat extracontractual amb pluralitat d'agents i impossibilitat de delimitar la quota de responsabilitat de cadascun d'ells): circulació de vehicles de motor, responsabilitat per defectes en la construcció o per danys causats per obres (STS 31.12.2007, STSJ Navarra 31.12.1999, SAP Madrid 30.05.2006, SAP Guadalajara 09.12.1998). Amb tot, en aquests darrers casos hi ha alguna línia jurisprudencial menys flexible (STS 3.11.1999, SAP Madrid 07.02.2000).

El litisconsorci actiu necessari

Sobre la figura del “litisconsorci actiu necessari”, vegeu la STS (Civil) de 4.07.1994 (ECLI:ES:TS:1994:5112), que declara:

"[...] la figura doctrinal del litisconsorcio activo necesario no está prevista en la Ley y no puede equipararse al litisconsorcio pasivo necesario, impuesto en su acogimiento jurisprudencial incluso de oficio, en defensa del principio de que nadie puede ser condenado sin ser oído... a este efecto, como quiera que nadie puede ser obligado a litigar, ni solo, ni unido con otro, la consideración de que la disponibilidad del sujeto demandante sobre el objeto de la demanda no puede ejercitarse sino en forma conjunta o mancomunada con otro sujeto, se traduciría en una falta de legitimación activa, que como tal carecería de un presupuesto preliminar a la consideración de fondo, pero basado en razones jurídico-materiales, lo que debe conducir a una sentencia desestimatoria".

3.3.2. Tractament processal

En el supòsit de **litisconsorci passiu voluntari**, quan l'actor ha acumulat indegudament les accions, serà requerit per a “desacumular-les”, és a dir, per a esmenar el defecte, com a requisit previ a l'admissió de la demanda (article 73.3 LEC).

La manca de **litisconsorci passiu** quan aquest és **necessari** esdevé, al seu torn, un impediment per a la prossecució vàlida del procés i per al pronunciament judicial sobre el fons de la qüestió debatuda. Aquest defecte fonamentarà la corresponent excepció processal que pot ser formulada pel demandat en la contestació a la demanda, i discutir en l'audiència prèvia al judici. Amb tot, la jurisprudència tradicionalment ha acollit la possibilitat d'apreciar aquest defecte també d'ofici, amb la consegüent nul·litat de les actuacions i la retroacció d'aquestes al moment processal que permeti l'esmena del defecte (STS 1a. 10.07.2000, SAP Madrid 13.12.2011, SAP Madrid 31.01.2000). A la STS 336/2005 de 13.05.2005 s'aprecia aquest defecte en relació amb una demanda contra una comunitat de béns, reafirmant que han de ser demandats tots els comuners malgrat que algun d'ells ostenti la representació voluntària de la resta. En cas que que el defecte no sigui esmenat, es dictarà interlocutòria que posi al procés i s'arxivaran les actuacions.

Activitat

Com s'esmena el defecte de manca de litisconsorci passiu necessari?

3.4. Intervenció de tercers en el procés

Una vegada iniciat el plet, és possible que s'acordi la intervenció en aquest de terceres persones que no hi tenen –o hi han de tenir– la qualitat de part però que, al seu torn, poden tenir un interès legítim i directe en el seu resultat. La intervenció pot tenir el seu origen en la sol·licitud del mateix tercer (**intervenció adhesiva** o **voluntària**, article 13 LEC), o bé en la sol·licitud formulada pel demandant o pel demandat (**intervenció provocada**, article 14 LEC).

Referència legal

Articles 13 a 15 LEC.

3.4.1. Intervenció de subjectes originàriament no demandants ni demandats

Qui acreditati tenir un **interès directe i legítim** en un plet ja iniciat pot sol·licitar ser tingut com a part demandant o demandada. Es tractarà de supòsits en què el tercer en qüestió no ha format part inicialment de la relació jurídicoprocesal, perquè no és titular de la relació litigiosa, o bé simplement perquè no s'ha establert la seva participació.

Si, amb l'audiència prèvia de les parts, és admesa la intervenció del tercer, l'intervinent (que s'**adherirà** al demandant o al demandat) es considera com a part a tots els efectes. Ara bé, s'hi haurà de sumar i haurà d'acceptar les actuacions en el punt en què aquestes es trobin, tot i que tindrà la possibilitat de formular les al·legacions necessàries per a la seva defensa i de proposar, si escau, els mitjans de prova que li convinguin.

Jurisprudència

S'ha acceptat la intervenció adhesiva quan el crèdit litigiós havia estat aportat a l'ampliació del capital social de la societat intervinent (ATS 13.01.2009). També, quan el tercer adduïa tenir concertada una prestació (fred industrial) que s'ha de portar a terme en el local de negoci objecte del judici de desnonament (SAP Guipúscoa 10.12.1999). En canvi, no s'ha apreciat l'existència d'interès legítim quan el que pretenia el tercer era personar-se per a conèixer l'estat d'una mesura cautelar (IAP Barcelona 21.10.2008), ni tampoc quan el tercer era la progenitora de la demandada en el judici de desnonament per precari (SAP Alacant 13.05.2010).

3.4.2. Intervenció provocada

Aquest supòsit es dona quan la llei permeti –aquest és un requisit ineludible– que el demandant o el demandat **cridin un tercer per tal que intervingui en el procés sense la qualitat de part (demandada)**. L'article 14 LEC regula la manera com s'ha de formular la sol·licitud, segons si la iniciativa correspon al demandant o al demandat. Admesa la intervenció del tercer, aquest disposa de les mateixes facultats d'actuació que la llei concedeix a les parts.

Igualment, la LEC preveu un supòsit específic d'intervenció, en què el demandat crida el tercer perquè considera que aquest ha d'ocupar la seva posició (article 14.2, regla 4a.); en aquest cas, es reconduïx al que disposa l'article 18 LEC, com a supòsit especial de successió processal. A tenor de la jurisprudència, també és possible que sigui el demandant qui decideixi adreçar la demanda contra el tercer, amb la qual cosa aquest passarà a ocupar la posició de demandat.

Exemples

Un dels supòsits d'aplicació més habituals d'aquesta figura ha estat el que preveu l'article 1481 CC, en seu de sanejament per evicció, i com a mitjà de garantia de l'evicció (per exemple, notificació de la demanda d'evicció al venedor, a instàncies del comprador). Igualment, en els casos d'evicció en arrendaments urbans i rústics, en les donacions oneroses, l'àmbit successori, etc. També ha estat aplicada en relació amb la Llei d'ordenació de l'edificació (Llei 38/1999), la DA 7a. de la qual preveu un supòsit d'intervenció processal quan faculta el demandat com a intervinent en la construcció d'edificis per a sol·licitar

que es notifiqui la demanda interposada a altres intervinents. Per exemple, SAP Huelva 05.05.2011.

La intervenció provocada no és acceptada quan no hi ha previsió legal que l'empari (STS 25.01.2012). Així, s'ha denegat la possibilitat d'intervenció de l'asseguradora sol·licitada per l'assegurat demandat, quan l'actor no ha exercit l'acció directa contra aquesta (SAP Barcelona 24.03.2004, IAP Biscaia 29.03.2007, IAP Cadis 12.07.2007); aquesta posició, basada en la imprevisió legal de la intervenció i en l'existència de responsabilitat solidària, ha estat criticada per la consegüent duplicitat de plets que pot comportar per a l'assegurat condemnat. Ara bé, de vegades, malgrat que s'ha admès la intervenció del tercer, no és fàcil determinar en quina qualitat intervé i si té o no la posició de part demandada (en relació precisament amb una asseguradora, STS 20.12.2011).

La LEC, en els articles 15 i 15 bis, preveu dos supòsits específics d'intervenció referits, respectivament, a processos per a la protecció de drets i interessos col·lectius i difusos de consumidors i usuaris, i a processos de defensa de la competència.

Activitat

Analitzeu les conseqüències que pot tenir la intervenció provocada de l'article 14 LEC en matèria de costes, en particular tenint en compte quina ha estat l'actitud de cadascuna de les parts respecte de la intervenció. Vegeu, entre altres, SAP Barcelona 14.04.2005 i SAP Huelva 05.05.2011.

3.5. Successió processal

La **successió processal** suposa un canvi o una transmissió de la qualitat de part (demandada o demandant) en un procediment, amb origen en diferents causes, i n'és la conseqüència que algun dels subjectes que inicialment formava part d'un plet quedarà substituït per una altra persona o per altres persones.

Referència legal

Articles 16 a 18 LEC.

3.5.1. Successió processal per mort

Té lloc quan, pendent el procés, el seu objecte es transmeti *mortis causa*, a causa de la defunció del litigant originari. D'aquesta manera, la condició de part processal legítima haurà de passar als seus hereus, els quals podran continuar amb el judici ocupant la mateixa posició processal que el seu causant, en les condicions i amb la tramitació que preveu l'article 16 LEC. Òbviament, la successió té com a requisit previ que se n'acrediti la defunció i la mateixa condició d'hereu.

Precisió

La successió només pot tenir lloc en cas que l'objecte processal sigui transmissible. Per regla general, són transmissibles les pretensions de caràcter econòmic, tot i que també es pot referir a qüestions d'estat civil (per exemple, accions de filiació) o de drets de la personalitat (per exemple, accions de tutela judicial civil dels drets a l'honor, la intimitat i la pròpia imatge). No són transmissibles, en canvi, les accions que siguin de caràcter personalíssim o que impliquin la pervivència de la part originària (per exemple, declaració d'incapacitació, reclamació d'aliments, divorci).

Discussió

Es podria aplicar l'article 16 LEC, per analogia, a la "mort" o pèrdua de personalitat jurídica d'una societat?

3.5.2. Successió processal per transmissió de l'objecte litigiós

En aquest cas la transmissió opera per un acte *inter vivos*: l'adquirent de l'objecte litigiós, acreditant la transmissió, podrà sol·licitar que se'l tingui com a part en el procediment, ocupant la mateixa posició processal que el transmissent (article 17 LEC). Ara bé, la part contrària es pot oposar a aquesta petició de successió perquè considera que la perjudica. Si el jutge no estima la petició de l'adquirent, el procediment continua amb el transmissent, sense perjudici de les relacions jurídiques entre tots dos.

Precisió

L'adquirent ha d'acreditar la realitat de la transmissió, aportant, per exemple, el corresponent contracte de compravenda de l'immoble, o de cessió del crèdit litigiós. En els supòsits de fusió o absorció de societats, caldrà aportar els documents que acreditin l'operació en qüestió i que justifiquin el caràcter de "successora" de la societat resultant. Finalment, quan la transmissió es refereixi a béns litigiosos afectats per un procediment de concurs, s'hi aplica el que disposa la Llei concursal, i la part contrària pot oposar a l'adquirent tots els drets i excepcions que li corresponguessin davant el concursat (article 17.3 LEC).

Exemple

En els darrers anys s'han donat un gran nombre de supòsits de successió processal en el marc de procediments d'execució hipotecària, arran del fenomen de la titulització dels crèdits hipotecaris impagats, que implica la cessió del crèdit a tercers per part de l'entitat financera titular.

3.5.3. Successió processal en casos d'intervenció provocada

Com s'ha esmentat més amunt, es refereix als supòsits en què la intervenció del tercer hagi estat provocada pel demandat, que considera que la seva posició processal ha de ser ocupada, precisament, pel tercer (article 14.2, regla 4a. LEC). Amb el trasllat previ de la petició a les altres parts, el tribunal decidirà mitjançant interlocutòria el que sigui procedent respecte de la successió.

3.6. Representació processal i defensa tècnica

El fet de tenir capacitat per a ser part i capacitat processal no és considerat suficient per la llei, que atenent el dret a la tutela judicial efectiva de l'article 24 CE, requereix un pressupòsit suplementari per a la compareixença en el procés:

La **postulació processal**, és a dir, la defensa per advocat, i la **representació per procurador dels tribunals** (articles 542-546 LOPJ i 23-35 LEC).

Referència legal

Articles 23 a 35 LEC.

Precisió

És incompatible l'exercici simultani de les professions d'advocat i procurador (article 23.3 LEC).

3.6.1. Representació per procurador dels tribunals

El **procurador** esdevé el **representant tècnic** de la part davant dels òrgans judicials i exerceix la funció d'intervenir, presentar escrits i actuar en el seu nom –excepte aquelles actuacions que siguin estrictament personals–, i de rebre i cursar comunicacions amb el tribunal. També els correspon la pràctica dels actes processals de comunicació i la realització de tasques d'auxili i cooperació amb els tribunals, amb capacitat de certificació i disposant de credencials.

Precisió

Com a contrapartida del reforçament de les facultats dels procuradors en l'àmbit de la pràctica dels actes de comunicació, se'ls reconeix aquesta funció amb caràcter personal i indelegable. És a dir, no és possible que un oficial habilitat pugui efectuar la pràctica de l'acte de notificació en substitució del procurador. Sí que seria possible, en canvi, la substitució del procurador interessat per un altre procurador, d'acord amb les disposicions de la LOPJ. Igualment, l'actuació del procurador serà impugnable davant el lletrat de l'administració de justícia, via recurs de reposició.

a) Caràcter preceptiu i excepcions

Com a norma general, és **preceptiva la intervenció d'un procurador** (article 23.1 LEC). En determinats casos, s'exceptua aquesta regla i els litigants (o els seus representants quan s'escaigui, per exemple en el cas de persones jurídiques) poden comparèixer per si mateixos.

Activitat

Determineu els processos civils o actuacions en què no és preceptiva la intervenció d'un procurador, pel que fa tant als processos declaratius (en la LEC 2000, la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la Jurisdicció Voluntària i la normativa de la UE) com als procediments d'execució.

b) Formes de conferir la representació

En síntesi, hi ha dues formes de conferir la representació a un procurador:

- Mitjançant el seu **apoderament** voluntari.
- Per mitjà de **designació efectuada pel col·legi de procuradors** corresponent.

Pel que fa al **poder**:

- En primer lloc, el poder a favor del procurador pot ser atorgat per la part davant notari i en escriptura pública ("Poder general per a plets"), en l'atorgament de la qual no ha de comparèixer el procurador, sinó només el poderdant. Habitualment, en la mateixa escriptura també s'inclou un poder especial per a la realització dels actes processals enumerats en l'article 25.2, núm. 1, de la LEC (renúncia, transacció, desistiment, assentiment, etc.). La còpia electrònica de l'escriptura de poder s'annexa amb el primer

Precisió

En una mateixa escriptura es pot apoderar més d'un procurador i de diversos partits judicials.

escrit que el procurador presenti (per exemple, la demanda) (article 24.2 LEC).

- En segon lloc, es pot atorgar el poder de representació mitjançant designació *apud acta*, conferida mitjançant la compareixença personal de l'interessat davant del lletrat de l'administració de justícia de qualsevol oficina judicial, en la qual no és necessària la presència del procurador, o bé per compareixença electrònica en la seu judicial corresponent. Aquesta forma d'apoderament, que és gratuïta, no té abast general sinó circumscrit al procés que s'ha iniciat o que es pretén iniciar. Habitualment, la designació se sol anunciar en l'encapçalament de la demanda, i un cop presentada pel mateix procurador designat, l'òrgan jurisdiccional requereix la part actora, amb caràcter previ a l'admissió de la demanda, perquè acudeixi al jutjat a formalitzar la designació. Amb tot, cal consultar la pràctica de l'òrgan judicial en qüestió, ja que en algunes demarcacions no s'admet la demanda si el poderdant no compareix en el moment de la presentació per a efectuar la designació *apud acta*, en aplicació literal de l'article 24.2 LEC.

Jurisprudència

A la SAP Madrid 336/2017 de 13.09.2017 (ECLI: ES:APM:2017:12013) s'admet com a vàlid l'apoderament *apud acta* atorgat per qui no era el representant orgànic de la societat demandada (administrador) sinó per part d'un representant voluntari (apoderat) designat per l'òrgan d'administració de la societat, i en conseqüència es declara la nul·litat d'actuacions per haver acordat indegudament la rebel·lia de la demandada. En canvi, molt més restrictiu i formalista és el criteri mantingut a la SAP Alacant 209/2013 de 15.05.2013 (ECLI:ECLI:ES:APA:2013:1552), que entén que únicament els legals representants (administradors) de la societat poden atorgar el poder a favor del procurador, i per això arriba a desestimar la demanda per defecte de representació de la part actora.

L'altra via d'atribució de la representació a un procurador és per mitjà d'una **designació efectuada pel col·legi de procuradors** d'entre els professionals inscrits en el torn d'ofici, sigui en el marc d'un determinat expedient d'assistència jurídica gratuïta, o bé a instància del propi òrgan judicial o litigant.

Precisió

La pràctica forense majoritàriament s'inclina a considerar que la representació conferida mitjançant designació del torn d'ofici no inclou el poder especial per a renunciar, transigir, desistir o assentir (actes previstos en l'article 25.2, núm. 1, de la LEC). En aquests casos, es requereix la presència personal del representat per a la realització dels actes processals esmentats.

c) Contingut de la representació, deures i cessació del procurador

L'exercici de les funcions del procurador està regulat en els articles 26, 27, 28 i 30 LEC. Per a portar a terme les seves funcions, el Col·legi de Procuradors organitza i gestiona, en tots els edificis judicials que siguin seu de tribunals civils, un **servei comú de recepció de notificacions**, a l'efecte de portar a terme la recepció de les notificacions i còpies d'escrius que siguin entregades pels procuradors per a ser traslladades a la resta de parts del procés amb caràcter simultani a la seva presentació a l'òrgan judicial (vegeu els articles 28.3 LEC i 276-278 LEC). La recepció i la distribució de les notificacions per part del Col·legi de Procuradors es refereix tant a aquells actes que s'hagin de comunicar en suport paper com per via telemàtica.

Jurisprudència

Vegeu la SAP 435/2012 de 14.09.2012 (ECLI:ES:APM:2012:15397), sobre un supòsit de responsabilitat professional del procurador, que delimita la naturalesa de la seva relació amb el client i amb l'advocat.

3.6.2. Defensa per advocat

L'advocat és l'encarregat de portar a terme la **defensa tècnica** de la part, prenent les decisions juridicoestratègiques en el marc del procediment i intervenint davant els òrgans judicials en defensa dels interessos del seu client.

a) Caràcter preceptiu i excepcions

Precisió

El poderant està obligat a proveir de fons el procurador abans de l'inici del procediment o amb les primeres actuacions d'aquest, sense perjudici de la posterior liquidació a la finalització del mandat. L'article 34 LEC estableix un procediment perquè el procurador reclami davant del lletrat de l'administració de justícia i contra el seu poderant el pagament del compte de drets deguts i impagats.

Jurisprudència

Vegeu la Interlocutòria AP Madrid 77/2008 de 6.3.2008 (ECLI:ES:APM:2008:5458A), on es planteja la representació processal de les persones jurídiques per part d'un apoderat advocat de professió, en relació amb una demanda de judici monitori on no és preceptiva la intervenció de lletrat, valorant-se el possible trencament del principi d'igualtat.

Es parteix de l'obligatorietat que els litigants estiguin dirigits per un advocat, i no es proveeix cap sol·licitud que no porti la signatura d'un advocat. Determinats tipus de processos o actes processals s'exceptuen de la intervenció preceptiva d'un advocat.

Activitat

Determineu els processos civils o les actuacions en què no és preceptiva la intervenció d'un advocat, pel que fa tant als processos declaratius (en la LEC 2000, la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la Jurisdicció Voluntària i la normativa de la UE) com als procediments d'execució.

Activitat

En el supòsit que, malgrat que no sigui preceptiu, un litigant comparegui amb advocat i/o procurador, determineu la manera de procedir i les conseqüències en relació amb les altres parts i les costes del procediment.

b) Designació d'advocat i desenvolupament de la funció

La designació de l'advocat pot tenir lloc de manera voluntària (**advocat de lliure elecció**) o bé de forma legal, mitjançant **designació emesa pel Col·legi d'Advocats** corresponent, ja sigui en el marc d'un expedient d'assistència jurídica gratuïta, quan ho acordi el tribunal davant de la passivitat del litigant o quan sigui aquest mateix qui sol·liciti la designació d'advocat d'ofici.

La relació jurídica entre advocat i client es configura jurídicament com un contracte d'arrendament de serveis. Amb tot, i en funció de la naturalesa o l'àmbit dels serveis, també hi poden concórrer altres figures jurídiques, com l'arrendament d'obra, el mandat o la representació. El contracte se sol documentar (i és del tot convenient fer-ho) amb un *full d'encàrrec* que detalli l'àmbit de l'actuació sol·licitada a l'advocat, el pressupost i la forma de pagament dels honoraris, la provisió de fons, etc.

Honoraris

Quant als honoraris, és pràctica habitual que l'advocat sol·liciti al seu client, a l'inici de l'assumpte, una provisió de fons. En finalitzar l'assumpte (o alguna de les seves instàncies), se sol·licitarà al client el pagament de la minuta d'honoraris, que s'haurà de presentar degudament detallada i justificada. En cas d'impagament d'aquesta, l'advocat disposa d'un procediment específic (**jurament de comptes**, article 35 LEC) per a reclamar-los, o pot acudir a un altre tipus de procediment (per exemple, judici monitori). Atès el caràcter lliure dels honoraris sobre la base del principi de llibertat en la concurrència, ja no és admissible l'establiment, per part dels col·legis, de criteris "orientadors" per a la fixació d'honoraris, pràctica consolidada i aplicada durant llarg temps. Actualment, aquests criteris, en cas que siguin establerts, ho són únicament a efectes de juraments de comptes i de taxació de costes. D'altra banda, ja és pacífica l'admissió del pacte de *quota litis* en l'àmbit dels processos civils (càlcul dels honoraris com a percentatge dels beneficis obtinguts per part del client en el plet), arran de la jurisprudència del TS i de la legislació liberalitzadora en matèria de prestació de serveis.

Activitat

Compareu la figura de l'advocat i la del defensor judicial. Quines diferències hi ha entre ambdues pel que fa a la seva naturalesa i a l'àmbit de les funcions que desenvolupen?

Substitucions

S'admet la praxi que entre companys de professió se signin escrits en suport paper utilitzant en l'antesignatura l'expressió *pel meu company*, així com la substitució en les vistes per un altre advocat. Alguns òrgans judicials fins i tot no admeten la suspensió d'una vista per impossibilitat d'assistència de l'advocat si aquest disposa de companys del mateix despatx que poden substituir-lo. Pel que fa a la recepció de notificacions i la presentació telemàtica d'escrits i documents, també es preveu la possibilitat que un altre lletrat autoritzat actuï en substitució d'un company. Ara bé, els escrits a presentar pel substitut hauran d'haver estat signats electrònicament per l'advocat titular. Vegeu a l'efecte l'article 19 del Reial decret 1065/2015.

c) Defectes en la postulació processal

De conformitat amb l'article 238 LOPJ, els actes processals seran nuls de ple dret, entre altres supòsits, quan es realitzin sense la intervenció d'advocat en els casos en què la llei l'estableixi com a preceptiva. Les conseqüències processals i el caràcter esmenable o no del defecte poden diferir en funció de la seva naturalesa i gravetat.

Jurisprudència

Cal diferenciar entre la manca d'intervenció d'advocat i la manca de signatura d'advocat en els escrits presentats. D'acord amb la STS 197/1994 de 10.03.1994, la manca de signatura de lletrat és una infracció susceptible de ser esmenada.

El caràcter preceptiu de la intervenció d'advocat abasta tot el procediment, i no només moments processals concrets. De manera que, si de forma sobrevinguda una de les parts queda mancada d'aquest requisit (per exemple, per renúncia de l'advocat durant el procediment), és necessari designar una nova defensa lletrada de manera immediata. En cas contrari, la conseqüència processal és greu. En aquest sentit, la Interlocutòria de l'AP Pontevedra 152/2006 de 20.07.2006 (ECLI:ES:APPO:2006:184A) declara: "tan pronto como conste que una parte carece de la asistencia técnica de un abogado, deberá de requerírsela para que proceda a su inmediata designación, ya que, en otro caso, o bien procederá el sobreseimiento, si se tratare del demandante, bien la continuación del proceso en rebeldía si se tratare del demandado".

Així, la SAP Còrdoba 168/2013 de 3.10.2013 (ECLI:ES:APCO:2013:1192) declara la rebel·lia del demandat per la seva actitud negligent en relació amb la sol·licitud d'advocat i procurador (en aquell cas, d'ofici).

Pot donar-se que hi hagi lletrat intervinent, però que no comparegui en un acte processal en el qual la seva assistència és preceptiva (audiència prèvia, vista). En aquests supòsits és clau la justificació i l'objectivitat del motiu de la inassistència. Vegeu, per exemple, dues resolucions de l'AP Madrid de signe contrari: mentre a la Sentència 272/2011 de 26.09.2011 (ECLI:ES:APM:2011:15151) la incompareixença del lletrat es va considerar justificada, a la Interlocutòria 134/2007 de 28.05.2007 (ECLI:ES:APM:2007:6442A) no va ser així, i no es va acordar la nul·litat d'actuacions sol·licitada sinó el sobreseïment del procés.

Activitat

Determinar les conseqüències processals dels defectes de postulació següents:

1. Demanda presentada sense acompanyar el poder per a plets.
2. Poder insuficient o invàlid.
3. Demanda presentada sense la signatura d'advocat.
4. Compareixença del litigant sense lletrat quan la intervenció d'aquest és preceptiva.
5. Compareixença per mitjà d'advocat no col·legiat.

3.7. El dret a l'assistència jurídica gratuïta

Es tracta d'un dret amb fonament constitucional (article 119 CE) i que té com a finalitat salvaguardar el dret a la tutela judicial efectiva (article 24 CE) de les persones que no tenen recursos suficients per a litigar.

Està regulat en la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, desplegada pel seu reglament (Reial decret 996/2003, de 25 de juliol). La Llei 1/1996 va ser modificada per la Llei 42/2015, de 5 d'octubre, de reforma de la LEC, que defineix, i en alguns casos amplia, els supòsits de reconeixement del

dret, i en perfila el contingut i els llindars econòmics exigits per a gaudir-ne. Posteriorment, les lleis 2/2017, de 21 de juny i 3/2018, d'11 de juny n'han modificat també alguns preceptes.

3.7.1. Beneficiaris del dret

En són beneficiaris les persones, per regla general físiques però en casos específics també jurídiques, que preveu l'article 2 de la Llei, que litiguin en defensa de drets o interessos propis i que compleixin els requisits econòmics dels articles 3 a 5.

Activitat

1. Analitzar quina és la manera de realitzar el còmput dels ingressos del sol·licitant, i la resta d'elements de valoració que es puguin tenir en compte.
2. És possible el reconeixement del dret una vegada iniciat el plet, per insuficiència econòmica sobrevinguda?

3.7.2. Contingut del dret

El dret a l'assistència jurídica gratuïta cobreix totes les prestacions enumerades en l'article 6 de la Llei 1/1996, i aquest dret perdura durant totes les instàncies del procés, incloent-hi l'execució i els recursos.

3.7.3. Sol·licitud i reconeixement del dret

L'interessat haurà de formular la sol·licitud davant del Col·legi d'Advocats corresponent, en cas que sigui prèvia a la iniciació d'un litigi, o bé davant del jutjat que està coneixent del plet en el qual actua com a part demandada, que al seu torn l'ha de remetre al Col·legi d'Advocats (i aquest, al Col·legi de Procuradors). En aquest segon cas, és habitual que el jutjat acordi, arran de la formulació de la sol·licitud, la suspensió dels terminis processals, mentre el Col·legi d'Advocats no notifiqui la designació al jutjat corresponent (article 16).

Tramitació de la sol·licitud

L'interessat també pot tramitar la sol·licitud davant del jutjat del seu domicili, que la remetrà al Col·legi d'Advocats territorialment competent.

En la sol·licitud cal indicar quines són les prestacions per les quals es demana el reconeixement del dret (que, en tot cas, comprendrà l'exempció de pagament de taxes i dipòsits processals). Caldrà manifestar i acreditar documentalment la situació econòmica, patrimonial, personal i familiar del sol·licitant. Es preveu que la sol·licitud també es pugui formular per mitjans electrònics.

Un cop es comunica la designació, el jutjat dicta resolució, considera designats l'advocat i el procurador en qüestió, i aixeca la suspensió dels terminis processals, amb la qual cosa es reemplèn el còmput d'aquests a partir de la data de notificació de la resolució a l'advocat i procurador designats. Ara bé, tot i ser aquesta la pràctica habitual, alguns jutjats segueixen el criteri (article 16, quart paràgraf, de la Llei) de considerar que el còmput del termini processal es reemplèn de manera automàtica amb la notificació de la designació per part del Col·legi d'Advocats al sol·licitant, per la qual cosa és molt recomanable informar-se prèviament sobre aquest punt de manera directa amb l'òrgan jurisdiccional corresponent. Igualment, caldrà esbrinar quants dies queden del termini esmentat, tenint en compte aquells que l'interessat hauria pogut deixar transcórrer abans de sol·licitar

Requisits econòmics

Quant als requisits econòmics, el criteri general parteix del fet que la unitat familiar del sol·licitant mancada de patrimoni suficient, no tingui uns ingressos o recursos bruts que en còmput anual superin uns determinats llindars –2, 2,5 o 3 vegades l'indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM) vigent al moment de la sol·licitud–, segons el cas, i així s'acrediti. En determinats supòsits es reconeix el dret amb independència de l'existència de recursos per a litigar (apartats g, h, i de l'article 2 de la Llei) i es poden tenir en compte en la resta de casos circumstàncies excepcionals (article 5).

Fases del procés i recursos

En cas que la seu de l'òrgan que hagi de conèixer d'un recurs contra una resolució es trobi en un partit judicial diferent d'aquell en què s'estan tramitant les actuacions, el lletrat de l'administració de justícia d'aquell requerirà als respectius col·legis la designació d'advocat i procurador dels exercents en aquella demarcació, si escau (art. 7 Llei 1/1996). A la pràctica, aquesta designació també se sol demanar per la part interessada en el mateix escrit d'interposició del recurs, per altressí. Habitualment, l'advocat designat per a la primera instància del procediment es manté per a la resta de fases i es designa un nou procurador.

assistència jurídica gratuïta. Alguns jutjats, fins i tot, comuniquen aquest nombre de dies restant en el mateix escrit pel qual aixequen la suspensió dels terminis processals.

El Col·legi d'Advocats, amb l'acreditació prèvia dels requisits econòmics per part del sol·licitant, designa un advocat d'entre els inscrits en el torn d'ofici corresponent; posteriorment, ho farà el Col·legi de Procuradors. Aquesta designació és provisional i l'ha de confirmar posteriorment la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta (CAJG) de la província, que és l'òrgan responsable del reconeixement definitiu del dret.

A efectes de verificar la situació econòmica i patrimonial de l'interessat i de la seva unitat familiar, si escau, la CAJG efectuarà les comprovacions i recollirà telemàticament tota la informació que estimi necessària (de l'Administració tributària, el Cadastre, la Seguretat Social, el Registre Mercantil i Registre de la Propietat, etc.). Fins i tot, es preveu que la CAJG pugui escoltar la part o parts contràries en el plet (o futur plet), quan siguin conegudes i s'estimi que puguin aportar informació sobre la situació econòmica real del sol·licitant.

Jurisprudència

Vegeu la STS de 19.11.2015 (ECLI:ES:TS:2015:4930), en relació amb un supòsit conflictiu en el qual l'òrgan judicial denega una ulterior suspensió del procediment arran del no reconeixement del dret d'assistència jurídica gratuïta als demandats.

La SAP Alacant 155/2012 de 20.03.2012 (ECLI:ES:APA:2012:410) declara la nul·litat d'actuacions per la manca de suspensió de les actuacions en un supòsit on el demandat va sol·licitar el benefici de justícia gratuïta.

3.7.4. Reintegrament de les costes processals

El litigant beneficiari del dret de justícia gratuïta pot ser afavorit o condemnat en costes en el procediment. L'article 36 de la Llei estableix les regles que s'han de seguir en aquesta qüestió.

Així, per exemple, si resulta condemnat en costes el beneficiari de la justícia gratuïta, aquest estarà obligat a pagar-les (les seves i les de la part contrària) si dins dels tres anys següents a la terminació del procés ve a millor fortuna. L'article 36.2 inclou una presumpció al respecte. La determinació del fet de si el condemnat en costes ha vingut a millor fortuna correspondrà a la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta territorialment competent, tot i que no s'esbrinarà d'ofici sinó que habitualment serà la part afavorida en costes la que sol·licitarà que s'investigui si es dona aquella circumstància.

Cal tenir en compte que el fet que la part condemnada en costes gaudeixi del benefici de justícia gratuïta no és un impediment perquè la part afavorida sol·liciti la taxació de les costes del procés. El que no podrà fer és executar la interlocutòria de taxació de costes, a menys que demostrï que es donen les circumstàncies previstes en l'article 36.2 Llei 1/1996.

Fases del procés i recursos

Si la CAJG denega finalment el dret a l'assistència jurídica gratuïta, l'interessat haurà d'abonar els honoraris i drets dels professionals designats meritats per a totes les actuacions en què hagin intervingut. En aquest cas i al seu torn, els professionals esmentats hauran de reintegrar les quantitats que hagin percebut a càrrec dels fons públics com a remuneració per aquest mateix concepte.

Precisió

En algunes demarcacions judicials i per acord no jurisdiccional s'aplica el mateix criteri que en el cas esmentat, les costes es lliuraran directament als professionals i no al client. Hi ha, però, pràctica diversa al respecte.

Jurisprudència

Vegeu la Interlocutòria de l'AP Jaén 457/2017 de 13.12.2017 (ECLI:ES:APJ:2017:1563A), que declara la nul·litat de determinats actes d'execució per no haver-se acreditat que l'executat ha vingut a millor fortuna. La interlocutòria de l'AP València 66/2017 de 15.02.2017 (ECLI:ES:APV:2017:372A) confirma la denegació el despatx de l'execució pel mateix motiu.

Si la part beneficiària del dret de justícia gratuïta resulta afavorida en costes, els imports que percebi lògicament els haurà de lliurar a l'advocat i el procurador que varen ser nomenats d'ofici per a la seva defensa i representació (i que llavors hauran de reintegrar les sumes percebudes a càrrec dels fons públics).

3.8. Les taxes i els dipòsits judicials

Els darrers anys han proliferat figures tributàries relacionades amb l'Administració de justícia. Es tracta de les **taxes** establertes per diferents conceptes o fets imposables en el marc de l'exercici de la potestat jurisdiccional i l'actuació dels òrgans de l'Administració de justícia, i els **dipòsits** previs a la interposició de recursos jurisdiccionals. Amb caràcter general, però, n'estan exemptes les persones beneficiàries del dret d'assistència jurídica gratuïta.

3.8.1. Àmbit estatal

a) Taxa per a l'exercici de la potestat jurisdiccional

La Llei 10/2012, de 20 de novembre, per la qual es regulen determinades taxes en l'àmbit de l'Administració de Justícia i de l'Institut Nacional de Toxicologia i Ciències Forenses, estableix, en el títol I, una taxa per a l'exercici de la potestat jurisdiccional en els ordres civil, contenciós administratiu i social. Es liquida per mitjà de l'ingrés en les entitats col·laboradores, amb l'imprès oficial (model 696) que facilita l'Agència Tributària (disponible també en línia). Les persones físiques, el Ministeri Fiscal i les Administracions i organismes públics estan exemptes del pagament de les taxes judicials, així com les persones jurídiques beneficiàries del dret d'assistència jurídica gratuïta (exempcions subjectives). Pel que fa a les exempcions objectives, estan precisades en l'article 4.2 de la Llei 10/2012.

Precisió

No es consideren a aquests efectes "organismes públics" les societats mercantils de capital públic (Interlocutòria TS Sala Social de 16.10.2013, ECLI:ES:TS:2013:12483A).

Jurisprudència constitucional

La Llei 10/2012 ha estat objecte d'una profunda contestació social i professional. Va ser modificada diverses vegades amb posterioritat a la seva aprovació, i la constitucionalitat d'alguns dels seus preceptes ha estat objecte de diferents impugnacions davant el Tribunal Constitucional.

Arran de la STC 149/2015, de 6 de juliol, dictada en el marc d'un recurs d'empara, s'ha introduït a la llei la possibilitat d'esmenar la manca de pagament o d'aportació del justificant, en el termini que atorgui el lletrat de l'Administració de justícia.

Per la seva banda, la STC 140/2016 de juliol de 2016 va declarar la inconstitucionalitat de part de les taxes judicials previstes en els articles 7.1 i 7.2 de la Llei 10/2012. Concretament, i pel que fa a l'ordre jurisdiccional civil, això afecta la quota fixa per a la interposició de recurs d'apel·lació, recurs de cassació i recurs extraordinari per infracció processal (art. 7.1), i la quota variable prevista en l'art. 7.2 Vegeu també les SSTC 227/2016 de 22.12.2016, 47/2017 de 27.4.2017, 55/2017 de 11.5.2017 i 92/2017 de 6.7.2017.

Per tant, actualment es manté la vigència (que no va ser impugnada) de la quota fixa prevista en l'art. 7.1 per a la interposició, en l'ordre jurisdiccional civil, de la demanda de

judici verbal, canviari, ordinari, monitori, monitori europeu i demanda incidental en el procés concursal, així com la relativa a les demandes d'execució extrajudicial, d'oposició a l'execució de títols judicials i de concurs necessari.

Ara bé, aquesta sentència no afecta la vigència de les taxes d'àmbit autonòmic, allà on existeixin –per exemple, a Catalunya–, ni tampoc dels dipòsits per recórrer (que no han estat objecte de recurs i que a més responen a un objectiu diferent).

b) Dipòsits per a recórrer

La disposició addicional quinzena de la LOPJ estableix la constitució obligatòria d'un dipòsit amb caràcter previ a la interposició de recursos escrits en els ordres jurisdiccionals civil, social i contencions administratiu i penal. D'aquests dipòsits n'estan exemptes, en tot cas, les persones que siguin beneficiàries del dret d'assistència jurídica gratuïta. El dipòsit es retornarà si la part recurrent resulta vencedora en el recurs.

Jurisprudència

Tant el Tribunal Suprem com el Tribunal Constitucional s'han pronunciat rebutjant l'excessiu rigor i formalisme en relació amb la inadmissió i la desestimació de recursos en supòsits de presentació extemporània o d'omissió de la consignació del dipòsit per a recórrer. Vegeu per exemple les SSTC 129 i 130/2012 de 18.6.2012, 154/2012 de 16.7.2012, 180/2012 de 15.10.2012, 203 i 204/2012 de 12.11.2012 i 73 i 74/2013 de 8.4.2013, així com les SSTS de 27.6.2011 (ECLI:ES:TS:2011:4631) o de 12.11.2013 (ECLI:ES:TS:2013:5470).

3.8.2. Àmbit territorial de Catalunya

El Text refós de la Llei de taxes i preus públics de la Generalitat de Catalunya, aprovat pel Decret legislatiu 3/2008, de 25 de juny, preveu les taxes següents:

- Taxa per la prestació de serveis personals i materials en l'àmbit de l'administració de l'Administració de justícia de competència de la Generalitat, a instància de part, en els ordres jurisdiccionals civil i contencions administratiu, en òrgans judicials amb seu a Catalunya. Són fets imposables d'aquesta taxa, per exemple, la presentació de l'escrit iniciador del procediment en primera instància, de l'incident en el procés concursal o de l'escrit iniciador de la segona o superior instància del procediment principal que hagin de resoldre òrgans judicials amb seu a Catalunya.
- Taxa per l'emissió de segona certificació i testimoniatge de sentències i altres documents que consten en els expedients judicials dels ordres jurisdiccionals civil i contencions administratiu.

Les taxes esmentades són compatibles i s'acumulen, si escau, a les establertes per la legislació estatal. Les persones físiques, entre d'altres, n'estan exemptes.

Precisió

Aquestes taxes foren introduïdes per la Llei del Parlament de Catalunya 5/2012, de 20 de març, de mesures fiscals, financeres i administratives i de creació de l'impost sobre les estades en establiments turístics. La seva aplicació va restar suspesa fins que la STC 71/2014, de 6 de maig, en va avalar l'existència.

L'autoliquidació d'aquestes taxes es pot efectuar a través de la plataforma *e-justícia.cat*.

Exercicis d'autoavaluació

1. El Sr. A, tot i no ser preceptiu, compareix al procés assistit d'un advocat i representat per un procurador. En conseqüència...

- a) en cap cas el Sr. A no pot reclamar les costes d'aquests professionals a la part contrària, si resulta vencedor en el plet.
- b) només pot reclamar les costes a la part contrària si el tribunal aprecia temeritat en la conducta del condemnat en costes.
- c) pot reclamar les costes a l'altra part si aquesta també hi ha comparegut amb un advocat i procurador.
- d) pot reclamar les costes a l'altra part si el domicili del Sr. A és en un lloc diferent d'aquell en què s'ha tramitat el judici.

2. El dret a l'assistència jurídica gratuïta...

- a) també pot ser reconegut a persones jurídiques, en determinats supòsits.
- b) es reconeix quan els ingressos del sol·licitant, computats de manera individual, no superin en còmput anual el triple de l'IPREM.
- c) es reconeix quan els ingressos del sol·licitant, computats per unitat familiar, no superin en còmput anual el triple de l'IPREM.
- d) només pot ser reconegut en la fase inicial del plet.

3. La Joana, menor de tretze anys d'edat,...

- a) pot comparèixer en un judici, perquè té més de dotze anys.
- b) no pot comparèixer en un judici, ja que no té capacitat per a ser-ne part.
- c) en determinades actuacions processals previstes en la llei, pot intervenir per si mateixa en el procés.
- d) pot comparèixer en un judici si està degudament representada per un procurador.

4. La legitimació processal...

- a) pressuposa l'existència i validesa de la titularitat de la relació jurídica que s'afirma tenir.
- b) es reconeix en determinats casos a persones o entitats que no són els titulars de la relació jurídica.
- c) és una qüestió la manca de la qual només pot ser apreciada a instància de part.
- d) és un requisit processal de caràcter formal, vinculat a l'obligatorietat d'apoderar un procurador quan la intervenció d'aquest és preceptiva.

5. Respecte del litisconsorci,...

- a) quan és voluntari, es tracta d'una acumulació objectiva d'accions.
- b) pot ser de caràcter necessari, com en els supòsits de responsabilitat solidària de diversos deutors.
- c) la seva manca, quan és de caràcter necessari, impedeix que es pugui dictar una sentència sobre el fons.
- d) la seva manca, quan es de caràcter necessari, provoca la declaració de rebel·lia processal de les persones que no han estat part en el procés.

6. En un judici ordinari pel qual se sol·licita la nul·litat d'un contracte de compravenda, el comprador ha interposat la demanda només contra un dels dos venedors.

- a) L'excepció de litisconsorci passiu necessari ha de ser oposada pel demandat en l'audiència prèvia.
- b) L'excepció de litisconsorci passiu necessari ha de ser oposada pel demandat durant els primers deu dies del termini per a la contestació a la demanda.
- c) La manca de litisconsorci passiu necessari, si no s'esmena, comporta l'absolució del demandat en la sentència que es dicti.
- d) Es pot esmenar la manca de litisconsorci passiu necessari si l'actor, en l'audiència prèvia del judici ordinari, acredita la presentació de demanda contra el demandat exclòs.

7. Una vegada iniciat el procediment, la societat actora ABC, SL perd la personalitat jurídica perquè s'ha extingit. En aquest cas, es tracta...

- a) d'un supòsit de successió processal *mortis causa*.
- b) d'un supòsit de manca de capacitat processal.
- c) d'un supòsit de manca de capacitat per a ser part.
- d) d'un defecte de postulació processal.

8. El còmput dels terminis processals civils...

- a) s'inicia el dia en què es rep la notificació.
- b) s'efectua en dies naturals.
- c) finalitza el darrer dia del termini a les 15 hores.
- d) és susceptible de suspensió en casos determinats.

9. Els manaments...

- a) són actes processals del jutge adreçats a particulars, en què s'ordena un determinat comportament o una determinada actuació.
- b) són resolucions del lletrat de l'administració de justícia.
- c) s'adrecen a registradors, notaris o funcionaris públics.
- d) són resolucions de l'òrgan judicial per a les quals es resol un incident processal.

10. Si una de les parts en un judici ordinari planteja una qüestió incidental...

- a) s'ha de resoldre mitjançant una resolució o un pronunciament específics.
- b) es pot plantejar en qualsevol moment abans que s'hagi dictat una resolució definitiva en el plet.
- c) si és de pronunciament previ, es resol en l'audiència prèvia.
- d) suspèn el curs de les actuacions fins a la seva resolució.

11. La submissió tàcita del demandat...

- a) pot actuar en relació amb la jurisdicció per raó de la matèria.
- b) pot actuar només en relació amb determinats supòsits de competència territorial.
- c) pot actuar només en relació amb determinats supòsits de competència territorial i també excepcionalment en l'àmbit de la competència objectiva quan no afecti l'ordre públic.
- d) pot actuar només en relació amb determinats supòsits de competència judicial internacional i competència territorial.

12. Si volem presentar juntament amb la demanda un document redactat en anglès,...

- a) l'hauré de presentar en tot cas acompanyat d'una traducció jurada.
- b) es pot presentar acompanyat d'una traducció privada.
- c) es pot presentar sense acompanyar-hi cap traducció, perquè està redactat en una llengua pròpia d'un estat membre de la Unió Europea.
- d) la seva presentació no és admissible en un procediment seguit davant d'un òrgan judicial espanyol.

13. Si l'actor no coneix el domicili del demandat,...

- a) pot sol·licitar en la demanda que es notifiqui directament al demandat mitjançant edictes.
- b) pot sol·licitar en la demanda que el demandat sigui declarat en rebel·lia.
- c) no es pot seguir el procediment contra aquell demandat.
- d) i si el demandat consta inscrit en el Registre Central de Rebels Civils, es pot acordar directament la comunicació edictal.

14. La comunicació mitjançant edictes...

- a) només es pot acordar amb caràcter subsidiari, amb l'esgotament previ de les altres modalitats de formes de comunicació.

- b) és l'adequada quan el demandat es nega a rebre l'acte comunicat mitjançant lliurament personal.
- c) s'acorda, de manera complementària, quan l'acte de comunicació s'hagi lliurat a una tercera persona que no sigui el seu destinatari.
- d) ha estat declarada pel Tribunal Constitucional com una forma de comunicació contrària al dret a la tutela judicial efectiva garantit en la Constitució.

15. La presentació de la demanda a l'òrgan judicial per part del procurador de la part actora...

- a) ha d'anar precedida del seu trasllat previ a totes les parts demandades.
- b) implica una resolució posterior del lletrat de l'administració de justícia o del jutge sobre la seva admissió o inadmissió.
- c) en el judici ordinari, implica l'inici del còmput del termini per a la seva contestació, a partir de l'endemà de la presentació.
- d) s'ha de presentar amb tantes còpies literals com parts demandades hi hagi, sota sanció d'inadmissió automàtica per part del lletrat de l'administració de justícia.

16. La societat F, SA no ha inscrit els seus pactes constitutius en el Registre Mercantil, per tant,...

- a) no té capacitat per a ser part, perquè no té personalitat jurídica.
- b) tot i no tenir personalitat jurídica, pot actuar en tot cas com a demandant o demandada quan es tracti de processos adreçats a salvaguardar els drets dels creditors de F, SA.
- c) pot comparèixer en judici representada per les persones que actuïn en el seu nom davant tercers.
- d) pot comparèixer en judici com a demandada, amb l'habilitació especial prèvia conferida pel lletrat de l'administració de justícia i per al procés en qüestió.

17. El Sr. A ha comparegut en un judici ordinari com a legal representant (administrador únic) de l'actora P, SL. Si, una vegada celebrada l'audiència prèvia al judici i quan falten 23 dies per a la vista, el seu nomenament és revocat i la revocació és inscrita en el Registre Mercantil,

- a) el demandat pot presentar un escrit en què al·legui la pèrdua de la capacitat per a ser part de la societat actora P, SL.
- b) el demandat pot presentar un escrit en què al·legui la pèrdua de la capacitat processal de la societat actora P, SL.
- c) el demandat no pot al·legar res en aquest moment i ho haurà de fer durant el judici.
- d) en cap cas el jutge pot apreciar d'ofici aquesta qüestió.

18. Si en un procediment monitori en què es reclamava el pagament d'una factura per un import de 4.760 euros no hi ha hagut oposició del demandat,...

- a) en l'execució derivada és preceptiva la intervenció d'un advocat i un procurador.
- b) en l'execució derivada no és preceptiva la intervenció d'un advocat i un procurador perquè es tracta d'una quantia inferior a 6.000 euros.
- c) en l'execució derivada no és preceptiva la intervenció d'un advocat però sí la d'un procurador.
- d) si en la petició inicial del monitori es va comparèixer sense advocat i procurador, tampoc no és necessària la seva intervenció en l'execució.

19. Les taxes judicials establertes pel legislador estatal, quan hi siguin aplicables,...

- a) les han d'abonar en la seva integritat tant el demandant com el demandat en un procediment.
- b) les ha d'abonar en la seva integritat qui resulti condemnat en costes, i al 50% entre totes dues parts quan no es faci expressa condemna en costes.
- c) les ha d'autoliquidar el subjecte passiu, i la manca d'aquest requisit és un defecte esmenable.
- d) tenen el caràcter de dipòsit, que serà retornat si resulta vencedor en el plet o en el recurs.

20. Si la senyora Adela, demandada en un plet per danys extracontractuals, creu que la responsable dels danys és la senyora Núria, que no ha estat demandada,...

- a) si la llei ho permet, pot sol·licitar la intervenció de la senyora Núria, per tal que se li notifiqui la litispendència del plet, i sol·licitar posteriorment que la senyora Núria la succeeixi com a demandada en aquest.
- b) ha de ser la senyora Núria qui, acreditant un interès legítim, sol·liciti la seva pròpia intervenció en el plet.
- c) la intervenció de la Sra. Núria no serà admesa si el demandant no ho accepta.
- d) si la demanda és desestimada, les costes de la senyora Adela i de la senyora Núria s'imposaran a la part actora.

21. El dret a l'assistència jurídica gratuïta...

- a) cobreix la primera instància del procediment, i s'ha de renovar la sol·licitud per a la segona instància.
- b) cobreix la fase declarativa del procés, i també l'execució, sempre que aquesta sigui despatxada per una quantia no superior a 6.000 euros.
- c) es reconeix sense perjudici de l'obligació del beneficiari d'abonar les costes a les quals resulti condemnat, en determinats casos.
- d) no faculta per a la intervenció de l'advocat i el procurador designats fins que la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta corresponent no dicti una resolució definitiva.

22. L'apoderament del procurador..

- a) es pot fer *apud acta* en forma presencial davant del lletrat de l'administració de justícia de qualsevol oficina judicial del territori espanyol.
- b) es pot fer *apud acta* en forma presencial només davant del lletrat de l'administració de justícia de l'oficina judicial de l'òrgan que està coneixent o que haurà de conèixer del plet.
- c) es pot fer davant de notari atorgant poder, que ha d'incloure tant les facultats generals com les especials per a la renúncia, transacció, assentiment o desistiment.
- d) per als procediments que s'hagin de tramitar davant un òrgan judicial espanyol, s'ha de fer en tot cas davant un fedatari (notari o lletrat de l'administració de justícia) espanyol.

23. La declinatòria...

- a) és la via processal prevista per a denunciar, exclusivament, la manca de competència internacional o territorial.
- b) s'ha de plantejar davant del tribunal que es consideri competent, per tal que aquest insti posteriorment la inhibició d'aquell que està coneixent del procés i que es considera incompetent.
- c) té efecte suspensiu del curs del procediment.
- d) prèviament a la seva resolució, l'òrgan requerirà el preceptiu informe al Ministeri Fiscal.

24. El senyor Joan ha tingut coneixement de l'existència d'una sentència condemnatòria envers ell dos anys i tres mesos després que hagi estat dictada, no havent tingut cap participació en el plet per ignorar-ne l'existència. Si planteja un incident excepcional de nul·litat d'actuacions...

- a) serà sense perjudici de la seva possibilitat d'instar també, si escau, el recurs ordinari o extraordinari que s'escaigui.
- b) el senyor Joan serà condemnat a pagar les costes de l'incident si és desestimat, juntament amb la imposició, si escau, d'una multa.
- c) si s'admet a tràmit l'incident, se suspèn automàticament l'eficàcia o l'execució de la resolució impugnada.
- d) no s'admetrà a tràmit l'incident, ja que han passat més de dos anys des que es va dictar la sentència.

25. Si l'actor ha sol·licitat mesures cautelars, la resolució que les acordi adoptarà la forma de...

- a) provisió.
- b) diligència d'ordenació.
- c) sentència.
- d) interlocutòria.

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. d

2. a

3. c

4. b

5. c

6. d

7. b

8. d

9. c

10. a

11. d

12. b

13. d

14. a

15. b

16. c

17. b

18. a

19. c

20. a

21. c

22. a

23. c

24. b

25. d

